

TAJEMNÝ THRILLER V ODLESKU JANTARU

SAMI EASTLAND

RUDÁ MŮRA

Rudá můra

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.xyz.cz
www.albatrosmedia.cz

Sam Eastland
Rudá můra – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2016

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA** a.s.

RUDÁ MŮRA

SAMI EASTLAND

Rusko

srpen 1941

Tři sta metrů nad ruskou frontou se mezi mraky proplétalo německé průzkumné letadlo a hledalo místo k přistání. Byl to Fieseler 156, jemuž široká křídla a dlouhé vzpěry kol vysloužily přezdívku Čáp. Jeho pilot Hanno Kosch byl kapitánem Luftwaffe. Kromě něj seděl v kabině poručík Waffen-SS Karl Hagen, jenž nervózně svíral svůj kufřík.

Čáp vzlétl ze základny o hodinu dříve kvůli předsunutým operacím armádní skupiny Sever, jež se nacházela těsně před městem Luga a mířila na zelený pruh ranveje poblíž vesnice Vyrica, která se vzdušnou čarou nacházela kousek na severovýchod.

Kosch naklonil letadlo a zamžoural na zem pod sebou, aby v krajině našel nějaké záchytné body, podle kterých by se zorientoval. Na kolenou měl položenou desku s mapou a na ní provázkem a připínáčky vyznačenou trasu. „Nevidím to,“ řekl.

„Možná bychom to měli otočit zpátky,“ odpověděl Hagen a musel přitom křičet, aby ho bylo přes hluk motoru slyšet.

„Na to už je pozdě,“ odpověděl pilot. „Tuhle možnost jsem vám nabídl před půl hodinou, a vy jste odmítl. Na návrat do Ludy teď nemáme dost paliva. Jestli nenajdeme tu ranvej ve Vyrici, nezbyde nám než přistát na poli a jít pěšky.“

Čáp se rozechvěl, neboť prolétal turbulencí, a Hagen proto sevřel svůj kufřík ještě pevněji.

„Co v tom vlastně máte?“ zeptal se Kosch.

„Něco, co musím doručit.“

„Ano, ale co to je?“

„Když to musíte vědět, je to obraz.“

„Myslíte nějaké dílo nedozírné hodnoty jako Rembrandt nebo tak něco?“

„Nevyčíslitelné hodnoty ano, Rembrandt ne.“

„Můžu ho vidět?“

„Nemyslím, že je to možné.“

„Ale no tak!“ naléhal Kosch. „Jenom bych rád věděl, kvůli čemu poslední hodinu riskuju život.“

Hagen to chvíli zvažoval. „No, řekl bych, že pohled neuškodí.“ Otevřel mosazné západky kufříku, vyndal plátno v malém dřevěném rámu a podržel ho tak, aby ho Kosch viděl.

„No to mě...“ nedokončil Kosch. „Co to je? Motýl?“

„Vlastně,“ odpověděl Hagen, „myslím, že je to můra.“

„Nevypadá až tak mimořádně,“ pokrčil rameny Kosch. „I když, pravda, nejsem žádný znalec umění.“

„Mně se nelíbí o nic víc než vám,“ přiznal Hagen, když vrátil obraz zpátky do kufříku a zavíral zámky. „Jediné, co chci, je zbavit se té věci a pak doufat, že už nikdy nebudu muset nasednout do letadla. Nejsem jako vy. Létání nenávidím. Neupsal jsem se k tomu, že se stanu ptákem.“

„Ptákem už moc dlouho nebudete,“ řekl mu Kosch, „a já taky ne. Paliva nemáme na víc než pět minut letu.“

„Jak jsme to letiště mohli minout?“ nechápal Hagen.

„Při téhle oblačnosti bychom mohli minout celý Berlín!“ zavřel našťvaně Kosch. „Nemá to smysl, poručíku. Musím začít hledat místo na přistání.“ S těmito slovy začal postupně sestupovat skrz mraky. Na plexisklo kokpitu dopadaly první kapky

deště. Viděl, jak se pod nimi míhají doškové střechy nějaké ruské vesnice a vápnem nabílené stěny domů září do letního večera. Do všech stran od vesnice se táhla políčka úhledně osetá pšenicí, ječmenem a žitem a členěná červenohnědými pěšinami. Nikde nebylo vidět živáčka. Stejně to bylo i u ostatních vesnic, nad nimiž během poslední hodiny přeletěli. Jako by se všichni obyvatelé vypařili.

„Co to je?“ zakřičel Hagen. „Tam dole! Podívejte!“

Kosch obrátil zrak stejným směrem, jakým se díval Hagen, a zahlédl široký lán upravené trávy protkané cestičkami. Na konci tohoto parku stála obrovská budova s modrou a bílou omítkou a okny ve zlatých rámech, jichž musely být dozajista stovky a která slepě zářila ze svěží zeleně pod nimi. Další obrovská budova, tentokrát méně zdobná, stála po straně. Na pozemku byly i další, menší budovy a také několik velkých rybníků. Koschovo chvilkové okouzlení krásami architektury náhle vystřídal nápor adrenalinu, který pocítil, když si uvědomil, jak moc se odchýlili od původního kurzu.

„Je to krásné,“ přitakal Hagen poněkud zdráhavě. „Nevěděl jsem, že v Rusku takové věci ještě existují. Vypadá to skoro jako palác.“

„To je palác!“ odpověděl Kosch. „Tohle je stará vesnice Carské Selo, které teď bolševici říkají Puškin. Všechno to dole bylo kdysi letním sídlem cara Mikuláše II. Je zde Kateřinský palác, Alexandrovský palác, Velký rybník a čínské divadlo. Učil jsem se o tom na univerzitě na hodinách architektury.“

„Když teď víme, kde jsme,“ řekl Hagen, „jak blízko jsme od místa, kde bychom měli být?“

Kosch se podíval do mapy. „Podle téhle mapy jsme skoro třicet kilometrů za ruskou frontou.“

„Třicet kilometrů!“ vybuchl Hagen. „Kapitáne, vy nechápete, že tenhle obraz –“

Kosch ho nenechal domluvit. „Když změním směr na severoseverozápad, možná se nám podaří dosáhnout naší fronty, dřív než nám dojde palivo.“ Kosch prudce naklonil knipl a malé průzkumné letadlo zamířilo na západ, přičemž přeletělo přímo nad širokou střechou Kateřinského paláce.

„Vypadá opuštěně,“ řekl Hagen s čelem přitisknutým na těžké plexisklo postranního okénka. „Kam se všichni poděli?“

Letadlo sebou náhle cuklo, jako by narazilo do neviditelné zdi. Škubnutí doprovázel zvuk, jenž Hagenovi připomněl kamínky, které po hrstech házel na budou z vlnitého plechu v zahradě svého dědečka. „Co se stalo?“ zakřičel. „Co se děje?“

Kosch neodpovídal. Měl příliš mnoho práce s tím, aby letadlo udržel ve vzduchu.

Kolem křídel prolétly jasně žluté stopovky¹, podobné meteorickému roji. Trupem prolétly kulky. V dalším okamžiku začal z kapotáže vytékat bílý proud vypařující se chladicí kapaliny.

Jakmile přeletěli pozemek paláce, střelba ustala.

„Už jsme nejspíš mimo dostřel,“ řekl Hagen s nadějí v hlase.

„Pozdě,“ odvětil Kosch. „Poškození je příliš velké.“

„Co tím myslíte? Pořád letíme, nebo ne?“

„Musíme přistát,“ odpověděl Kosch, „než začne hořet motor. Hledejte pole nebo silnici, která není lemovaná telegrafními sloupy.“

„Jsme za nepřátelskou linií!“

„Na zemi máme naději. Ale jestli zůstaneme ještě chvíli ve vzduchu, jsme vyřízení.“

¹ Náboje, které jasně září, čímž umožňují lepší zaměření cíle, obvykle se jimi v určitých intervalech prokládají kulometné pásy; *pozn. překl.*

Uplynulo pár vteřin. Motor Čápa začal zadrhávat, jak kontrolka teploty stoupala do červených hodnot.

„Co tohle?“ zeptal se Hagen a ukázal těsně za pravé křídlo. „Není to ranvej?“

Kosch se zadíval oknem zastřeným glykolem. „Myslím, že ano! Je dost hrubá, ale myslím, že nás dostanu v pořádku dolů.“

„Díkybohu,“ zamumlal Hagen.

Kosch se zasmál. „Myslel jsem, že vy z SS v Boha nevěříte.“

„Uvěřím v cokoli, co mě dostane bezpečně na zem.“

Čáp obkroužil letiště. Na vzdáleném konci ranveje stál hangár s nevýraznou olivově zelenou střechou přetřenou černými amébovitými tvary coby kamufláž proti nepřátelským letadlům.

Kosch srovnal letadlo na závěrečný sestup, sklopil klapky, aby snížil rychlost, ubral plyn a chystal se na přistání.

Letadlo jednou poskočilo na svých sloupkovitých nohách a potom dosedlo na zem. Mezi trávou a pneumatikami stříkaly stříbřité řetízky vody.

Pilot vypnul motor a Fieseler se zastavil tak, že před nimi už zbýval jen krátký kousek ranveje. Jakmile se vrtule změnila z rozmazaného kotouče na nehybný předmět, Kosch položil ruku na stříbrný kovový disk na své hrudi, který spojoval čtyři bezpečnostní popruhy, a otočil jím vlevo, čímž je rozepl.

Hagen s popruhy dosud zápolil; jeden se mu zapletl pod kožené pouzdro s pistolí P38, kterou nosili důstojníci SS.

Kosch se natáhl a rozepl Hagenovi pásy.

Poté otevřel střechu kokpitu, vylezl z letadla a seskočil na zem, následován v těsném závěsu Hagenem.

Oba muži se začali rozhlížet kolem sebe. Vrata hangáru byla zavřená, ale čerstvé stopy po pneumatikách svědčily o tom, že tu nedávno někdo byl. Pořád jemně přšelo.

„Když sebou hodíme,“ řekl Kosch, „měli bychom se za pár hodin dostat k našim jednotkám. Rusové nás jistě viděli přistávat, ale s trochou štěstí budou mít tolik práce s ústupem, že nebudou mít čas se námi zabývat.“

Ozvalo se kovové zaskřípání, až oba muži nadskočili. Otočili se a spatřili, jak se vrata hangáru otvírají. Ze tmy se vynořila tvář a na světlo vystoupil muž. Bezesporu to byl důstojník Rudé armády – svědčila o tom i jeho košile *gymnastorka* v barvě shnilých jablek, smaltovaná rudá hvězda na jeho čepici a automatická pistole Tokarev, kterou svíral v pravé ruce. Kolem pasu měl široký opasek z hnědé kůže a na něm pouzdro na zbraň.

Ze tmy za ním vyšli další dva muži. Měli helmy a pušky Mosin-Nagant s dlouhými křížovými bajonety, které se leskly v mosazném večerním slunci.

Hagen položil kufřík a z pouzdra vytáhl svou P38.

„Zbláznil jste se?“ zasyčel Kosch a zvedl ruce nad hlavu. „Jsou tři a v hangáru jsou nejspíš další. Zpátky nemůžeme. Nezbyvá než se vzdát.“

Když ruský důstojník viděl, že jeden z Němců vytáhl zbraň, zastavil se. Zvedl svou zbraň a vyšťekl povel. Dva muži za ním zamířili pušky.

„Měl jste pravdu,“ zašeptal Hagen.

Kosch se k němu otočil, oči plné strachu. „V čem?“

„Nevěřím v Boha.“ S těmi slovy namířil Hagen pistoli ze strany na Koschovu hlavu a stiskl spoušť.

Kosch padl tak rychle, jako by ho země chtěla pohltit.

Zatímco na něj Rusové v šoku zírali, přiložil Hagen ústí P38 ke svým předním zubům, zavřel oči a vystřelil.

Bylo pozdě v noci.

Pekkala ležel na podlaze svého malého moskevského bytu, stále ještě oblečený a obutý. U protější zdi stála jeho postel, úhledně ustlaná, se složenou přikrývkou navíc v nohách. Nikdy v ní nespal, dával přednost prkenné podlaze. Stejně tak nenosil pyžamo, protože mu až příliš připomínalo mundúry známé jako *rubášky*, které musel nosit ve vězení. Kabát srolovaný pod hlavou coby polštář byl jeho jediným ústupkem pohodlí.

Byl to vysoký muž se širokými rameny, rovným nosem a silnými bílými zuby. Oči měl zelenohnědé a v duhovkách ukrývaly cosi podivně stříbřitého, čeho si ostatní všimli jen tehdy, když se zadíval přímo na ně. Krátké tmavé vlasy mu zdobily proužky šedi a lícní kosti měl vyleštěné za léta působení větru a slunce.

Civěl na strop, jako by v té nudné bílé omítce něco hledal. Myšlenkami byl ale daleko odsud. Zrovna v tento okamžik si v duchu plánoval cestu vlakem z Kyjeva přes celé Rusko až do Vladivostoku na pobřeží Pacifiku. V hlavě měl každou zastávku, všechna místa, kde by musel přestupovat, i časy jednotlivých spojů. Ve skutečnosti neměl v úmyslu někam vyrazit, to jen aby dokázal v noci usnout, začal se učit z paměti vlakové jízdní řády. Od chvíle, kdy si pořídil kompletní dvacetičtyřsvazkové vydání jízdních řádů železnic Sovětského svazu, které

měl uložené na policičce ve své kanceláři, už znal čas odjezdů i příjezdů skoro všech vlaků v Rusku.

Zrovna vystoupil na nástupišti ve městě Perm a měl teď patnáct minut, než přijede navazující vlak do Omsku, když zazvonil zvonek u dveří oznamující, že někdo dole na ulici chce do domu.

Pekkala zprudka vstal a celá trasa se mu náhle vytratila z myslí.

Zavrčel a popadl revolver, který měl položený vedle hlavy. Byl to anglický Webley .455, dar od samotného cara Mikuláše. Zatímco scházel po schodech o pět pater níž, zasunul zbraň do pouzdra připevněného na hrudi. Pouzdro bylo navrženo tak, že revolver ležel skoro vodorovně na místě, kde se obě strany hrudního koše spojují, a tvoří tak písmeno V. Šlo o zakázku přímo na míru, kterou pro Pekkalu podle jeho specifikací vyrobil mistr Emilio Sagredi, zbrojář Mikuláše II. Úhel, v němž byla zbraň nošena, vyžadoval, aby do pouzdra dokonale pasovala. Aby toho dosáhl, namočil Sagredi kůži do slané vody, zbraň vložil do pouzdra a kůži nechal vyschnout. Zbraň pak do pouzdra padla tak těsně, že ji nebylo třeba uchycovat chlopní ani páskem, aby nevypadávala. Díky neobvyklému úhlu, v němž zbraň byla, ji Pekkala mohl jedním plynulým pohybem vytáhnout, zamířit a vystřelit z ní. Nejednou už mu to zachránilo život. Poslední úpravou, kterou navrhl sám Sagredi, byla úzká dírka jako po špendlíku vyvrtná do vrchní části hlavně těsně za muškou. Velké náboje .455, které Webley využívala, způsobovaly, že zbraň po výstřelu výrazně vykoplá nahoru. Střelec ji proto musel stabilizovat a zamířit pokaždé, než opět stiskl spoušť. Sagredihovo úprava umožnila, že při výstřelu unikalo malé množství tlaku svisle skrz dírku, následkem čehož byla hlaveň

s každým výstřelem tlačena dolů, a to přesně v okamžiku, kdy síla vylétající kulky způsobovala, že se hlaveň zvedá nahoru. Tyto dvě protichůdné síly Pekkalovi umožňovaly držet zbraň pevněji a při další ráně zamířit rychleji a přesněji, než by tomu bylo bez tohoto vylepšení.

Když byl Pekkala jedné mrazivé zimní noci po revoluci na rusko-finské hranici zatčen, zbraň i pouzdro mu zabavila bolševická milice, která Pekkalu vytáhla z vlaku. Jakmile si potvrdili jeho identitu, byl převezen přímo do petrohradského vězení. Tam protrpěl týdny mučení, než ho přesunuli do tábora Borodok v krasnogoljanském údolí.

Pekkala přitom netušil, že si jeho zbraň nechal poslat sám Stalin. Ten se totiž doslechl o tom, že její pevnou měděnou pažbu nechal původně vyrobít anglický král Jiří V., který zbraň daroval svému bratranci caru Mikulášovi. Velikost, hmotnost a síla revolveru se však ukázaly být, řečeno slovy carevny, až příliš „surové“ pro carův vytríbený jemnocit, a proto ho daroval Pekkalovi. Stalin se nemohl dočkat, až zbraň uvidí, a přemýšlel, že by si ji nechal pro vlastní potřeby.

Ozbrojenec, který revolver s pouzdrém při Pekkalově zatčení zabavil, ho proto odevzdal jen zdráhavě. Když Stalin zbraň obdržel, uchýlil se do svého pokoje a tajně si pouzdro vyzkoušel. Nová kombinace člověka a zbraně se však neukázala jako vhodná. Stalin měl vždycky odpor k těžkému oblečení a vůbec k čemukoli, co omezovalo jeho pohyb. To platilo zvláště o holínkách, které si nechal vyrobít na zakázku z jemné kůzlečí kůže, jež se obvykle používá jen na rukavice. Na chození po městě příliš vhodné nebyly, Stalin ale stejně pěšky chodil jen málokdy a s tím, že by mu snad uprostřed ruské zimy umrzly nohy, si také hlavu lámat nemusel. Po několika minutách tedy Stalin

vzhledem ke hmotnosti zbraně a konstrukci pouzdra od úvahy, že by si revolver nechal pro sebe, upustil.

Místo toho, aby se revolveru Webley zbavil, dal ho Stalin uschovat. Důvodem tohoto opatření byla skutečnost, že i když poslal Pekkalu do nechvalně známého gulagu, který obvykle znamenal jistou smrt, byl si nanejvýš jistý, že ani krutá Sibiř toho muže nezabije. A zároveň si byl jistý i tím, že by se mu schopnosti carova osobního vyšetřovatele mohly velmi hodit; tedy pokud se Pekkalu podaří přesvědčit, aby vstoupil do služeb revoluce.

Ta příležitost se skutečně naskytla, ovšem až o devět let později. Do Borodoku tehdy přijel čerstvě povýšený poručík Kirov a přivezl nabídku, jež Pekkalu vysvobodila z lesa, který byl jeho vězením. Kirov, jenž se poté stal Pekkalovým asistentem v Úřadu pro zvláštní vyšetřování, mu vrátil nejen jeho revolver a pouzdro, ale také odznak, kterým Pekkala dříve prokazoval, že pracuje pro cara.

Odznak měl tvar disku ze zlata a široký byl zhruba na délku malíku. Jeho středem procházel bílý smaltovaný pruh, který začínal v jednom bodě, směrem ke středu se rozšiřoval a potom se opět znovu zužoval. Doprostřed smaltu byl vsazen velký kulatý smaragd. Bílý smalt, zlato a smaragd společně vytvářely nezaměnitelný tvar oka. Coby carův vyšetřovatel měl Pekkala zaručenou absolutní autoritu. Dokonce i carova vlastní tajná služba, Ochranka, mu nesměla odporovat. Během let služby Romanovcům vešel Pekkala ve všeobecnou známost jako ten muž, kterého není možné podplatit, koupit nebo zastrašit. Nezáleželo na tom, kdo jste, jak jste bohatý nebo jaké máte konexe. Nikdo nestál nad Smaragdovým okem, dokonce ani sám car.

Od svého propuštění z gulagu si Pekkala vytvořil nejisté spojení s vládcem Sovětského svazu.

Stalin vždycky věděl, že Pekkala je až příliš cenný, než aby ho nechal zlikvidovat jako miliony ostatních.

Před domem stál major Kirov, s rameny přimknutými ke krku, protože přšelo. Byl vysoký a štíhlý, s vystouplými lícními kostmi, které mu dodávaly výraz neustálého překvapení.

Jejich auto, emka² model 1939, čekalo u obrubníku, motor běžel a stěrače se míhaly sem tam jako tykadla nějakého nervózního hmyzu.

„Máte opačně opasek,“ poznamenal Pekkala, když vycházel z budovy.

Kirov se podíval na mosaznou přezku, jejíž rytina s hvězdou a kladivem a srpem byla opravdu obráceně. „Pořád ještě napůl spím,“ mumlal polohlasně, když si rozepínal pásek, aby si ho otočil. „Kreml?“ zeptal se Pekkala.

„V tuhle noční hodinu,“ přisvědčil Kirov, „jedině Kreml.“

„A kdy máme podle Stalina spát?“ zavrčel Pekkala.

„Vždyť stejně ležíte nepřevlečený na podlaze a jen občas upadnete do krátké dřímoty a ve zbytku času si v hlavě procházíte jízdni řady vlaků, inspektore. To se jako spánek nepočítá. Kam jste jel tentokrát? Do Minsku? Tbilisi? Jely všechny vlaky načas?“

„Do Vladivostoku,“ odpověděl Pekkala, když krácel k emce a zapínal si svůj těžký vlněný kabát, aby se chránil před chladem vlhké noci. „S přestupy v Rjazani a Omsku. A moje vlaky jezdí vždycky včas.“

² GAZ-M1; *pozn. překl.*

Kirov zakroužil hlavou. „Pořád si nejsem jistý, jestli je to důkaz geniality, nebo šílenství.“

„Tak nebudte.“

„Co nemám být?“

„Jistý,“ odpověděl Pekkala, když se posadil na sedadlo spolujezdce a zavíral dveře. Jakmile byl uvnitř emky, ucítil zatuchlý pach kožených sedadel mísící se se čpavou vůní Kirovova dýmkového tabáku.

Kirov usedl za volant, zařadil rychlost a auto vyrazilo vstříc neosvětleným ulicím.

„Co chce?“ zeptal se Pekkala.

„Poskrebyšev říkal něco o nějakém motýlovi.“

Poskrebyšev, Stalinův osobní tajemník, byl malý muž se shrbenými rameny a holou hlavou, která byla jen vzadu a po stranách protkána řídnoucími vlasy, jež připomínaly vavříny římských císařů. Poskrebyšev nosil kulaté brýle, naražené skoro až do očí, a jen málokdy byl viděn jinak než ve své nevýrazné hnědozelené uniformě s krátkým úřednickým límečkem zapnutým natěsno u krku, jako by to byla jediná pojistka, aby mu neupadla hlava. Jakkoli to byl člověk zcela nevýrazného vzhledu, jeho pozice tajemníka nejvyššího vůdce Sovětského svazu mu dodávala neobyčejnou moc. Každý, kdo chtěl vidět Stalina, musel nejdřív mluvit s Poskrebyševem. V průběhu let mu tento vliv přinesl řadu nepřátel, žádný z nich však nebyl ochotný jít s ním do přímého střetu a riskovat, že ztratí možnost audience u Stalina.

„Motýlovi?“ zašeptal Pekkala.

„Ať je to cokoli, musí to být důležité, inspektore. Chce se s vámi sejít o samotě.“

Oba chvíli mlčeli.

Čelní světla emky prorážela bledý tunel do noci a vůz plul jemným deštěm podobným vláknům hedvábí.

„V rádiu jsem dneska slyšel, že Němci dobyli Narvu,“ prohodil Kirov v úporné snaze prolomit mlčení.

„To je třetí město za necelý týden.“

Nad břidlicovými střechami v dálce zářily pod modročernou oblohou jakési rybí šupiny, v nichž Pekkala rozpoznával chrám Vasila Blaženého a Kreml. Po celém městě byly rozesety světlo-mety, jež podobny spárům kostlivce pročesávaly nebe a hledaly německé bombardéry.

Dříve toho dne dostali přeživší členové 5. protiletectvého družstva 35. střelecké divize Rudé armády rozkaz zaujmout obranné pozice na území Carského Sela. Po dvou měsících bojů se skupina ztenčila na čtyři muže, jeden kulomet Maxim a jeden 25mm protiletadlový kanon tažený armádním nákladákem ZiS-5.

Týdny cestovali krajinou, kterou válka roztrhala jak vlčí smečka srnu. Smrt byla všude, ležela zbrocená v příkopech u Osmina, líně plula a mokvala na hladině jezera u Kikerina a poskytovala hody havranům v ječmeni u Gatčiny. Během toho putování se jim většina vozů buď porouchala, nebo je útoky messerschmittů proměnily v doutnající hromadu železa.

Družstvu velel komisař Sirko, profesionální důstojník s malými nepřátelskýma očima, vyholenou hlavou a dvěma tukovými záhyby v místech, kde jeho krk přecházel v týl hlavy.

Z hlediska velicí hodnosti byl druhým v pořadí poručík Ragozin, jehož hluboký a konejšivý hlas nešel dohromady s tím kostnatým člověkem se ztrápenou tváří, kterému patřil. Ragozin postrádal jakékoli vojenské způsoby a ve své uniformě, již tvořily pytlovité jezdecké kalhoty a u pasu se rozšiřující košile, vypadal jako strašák. V běžném životě pracoval jako rozhlasový moderátor, který v neděli večer uváděl hudební pořad v moskevském rádiu. Ve třicátých letech se seznam povolených písní začal

ztenčovat, pak se zvětšil a pak opět ztenčil. Ragozin v tom nebyl schopný najít žádný logický klíč, a tak se uchýlil k tomu, že hrál stále dokola pár stejných písniček, dokud úřady v roce 1938 jeho pořad nezrušily. Přesvědčený, že ho brzy obviní z protiso-
větských postojů, udělal tu jedinou vlasteneckou věc, která ho napadla, a hned na začátku války se přihlásil do Rudé armády.

Nabíječ, desátník Barkat, který na Ukrajině pěstoval jahody, byl člověk se shrbenými rameny a výrazným ohryzkem, nervózníma, zjemnělýma rukama a suchým smíchem, který zněl, jako by se snažil vykašlat rybí kost.

Posledním a hodností nejnižším členem oddílu byl střelec Stefanov. Mezi jeho úkoly patřila údržba zbraní, řízení nákladáku a poslouchání rozhlasu, což znamenalo, že ostatní neměli v zásadě nic moc na práci – kromě remcání a jedení svých přidělů.

Stefanov byl mohutný muž, jeho lopatky se táhly po zádech jak volský chomout. Vlasy, které měl za normálních okolností husté a kudrnaté, si vyholoval stejně jako všichni vojáci Rudé armády. Kvůli holé hlavě se jeho výrazné kulaté oči zdály velké jako podšálky a dodávaly mu rozhořčený výraz svého mláděte, které někdo vystrčil z hnízda. Stejně jako Ragozin a Barkat ani Stefanov nebyl profesionální voják. Povolávací rozkaz dostal během prvního týdne války. Od té doby měl za to, že i když to není jeho první zaměstnání, nejspíš bude jeho poslední. Jemný a tichý střelec měl jen málo co říct; tak málo, až si ostatní členové družiny říkali, jestli není mentálně zaostalý. Stefanov věděl přesně, co si o něm myslí, a než by jim vysvětloval svou složitou minulost, která ho přiměla k tomu, že se před jejich zvědavostí uzavírá za hradby mlčení, radši je u toho nechal.

Místo toho se uchýlil ke zvláštnímu vztahu, který často mívají muži se stroji. V jeho případě šlo zejména o nákladák ZiS-5,

kteřý měl dřevěnou korbu a nad předními blatníky čelní světla, jež vypadala jako vypoulené oči a dodávala vozu povyšný, uče-necký výraz. Na každé straně kapoty bylo dvacet pět ventilač-ních drážek, které připomínaly řadu kostek domina, jež věčně padá, ale nikdy úplně nepadne. To vše teď znal Stefanov velmi důvěrně, jako by se tím zabýval odjakživa.

Jakmile zaujali pozice na pozemcích Carského Sela, zaslechli kvílení motoru malého letadla.

„Támhle je!“ zakřičel jeden z nich. O vteřinu později Barkat uháněl přes trávník a smykem na patě zastavil před Stefanovem. Ukázal na nebe nad Kateřinským palácem. „Nějaké průzkumné letadlo. Malé. Jenom se tu tak motá.“

Stefanov už ho také viděl. Byl to Čáp. Dosud ho viděl jenom na obrázku. Letadlo se zostra naklonilo a zdálo se, že srovnává křídla k letu přímo nad palácem a přes pozemky Alexandrovské-ho parku. Pokud by byl Stefanovův odhad správný, poletí Čáp přímo nad jejich zbraní. Obrátil se k Barkatovi: „Připrav zbraň!“

Barkat běžel ke 25mm kanonu, sundal od oleje ušpiněnou celtu, která přes něj byla přehozená kvůli maskování, a zvedl velký kruhový zaměřovač.

Zatímco Barkat kontroloval zaměřovací zařízení, Stefanov upaloval k malému zákopu poručíka Ragozina, který tam spal v pláštěnce. „Poručíku, rychle, vstávejte!“

„To už je čas na večeri?“ zeptal se Ragozin, když si sundával kapuci pláštěnky a malátně se zvedal. Na zemi zůstal popraskaný otisk jeho těla, podobný keramické formě na pečení.

„Zaměřili jsme německý průzkumný letoun,“ oznámil mu Stefanov.

„Proboha! Konečně nějaký cíl, který můžeme trefit!“ Rago-zin klopytal ke zbraní a usedl vedle záložní munice, připraven

kanon okamžitě znovu nabít, jakmile mu dojde střelivo. Stále napůl ospalý otevřel nepromokavou plechovku a zvedl pás s municí. Těžké mosazné náboje mu visely přes předloktí jako mrtvý had.

„Kde je komisař Sirko?“ zeptal se Ragozin.

„Šel si najít něco k pití!“ zakřičel Barkat.

I když z té zbraně střílel Stefanov už mnohokrát, žádné letadlo se mu ve skutečnosti sestřelit nepodařilo. Měsíce tréninku, kdy zbraň vozili na čtyřkolovém podvozku, se ukázaly k ničemu. Jeho osobní sen o tom, že na hlaveň bude malovat jeden bílý proužek za druhým, přičemž každý by značil sestřelené letadlo, začal působit jako absurdně přehnaný. Stal se expertem na jednu jedinou věc, a tou bylo kopání zákopů.

Když ale Stefanov sledoval, jak Čáp začíná přelet nad pozemkem paláce, uvědomil si, že teď je možná ta pravá chvíle, kdy by svůj rekord v počtu neúspěchů mohl zvrátit. Během několika vteřin, přesně jak předpovídal, letadlo prolétne přímo nad jejich hlavami. Srdce mu v hrudním koši zběsile bušilo, když do závěru zbraně zasouval nábojový pás a mžoural skrz pavoučí síť zaměřovače.

„Vzdálenost šest set metrů,“ řekl Barkat, jenž klečel na jednom kolenu vedle něj a upravoval elevaci zbraně. „Šest set a přibližuje se.“

Stefanovovo čelo polil pot. Otřel si tvář svým potřhaným špinavým rukávem. „Nastavit na dvě stě.“

„To je moc blízko!“ odpověděl Barkat.

Letadlo minulo střechu Kateřinského paláce a letělo teď nad Alexandrovským parkem. Noblesně naklánělo křídla na jednu a na druhou stranu, jako by lidé v něm hleděli dolů na zem.

„Stejně to nastav!“

„Nastaveno na dvě stě,“ potvrdil Barkat.

Stefanov za sebou zaslechl tiché kovové cinkání, jak Ragozin upravoval rezervní pás s náboji.

Letadlo vplulo do kroužku zaměřovače. Stefanov byl na vteřinu ohromen tím, jak moc se podobá jednomu z těch vytáhlých dlouhonožých brouků, kteří se sem tam chytí do pavoučích sítí v kůlně jeho dědy. Stiskl spoušť.

Stefanovo tělo se při prvním cinkavém prásknutí 25mm kanonu zachvělo. Stopovky, jež připadaly jedna na každých pět ostrých nábojnic, kreslily na nebi oblouk. Koutkem oka Stefanov viděl, jak vyhazovač kanonu chrlí dlouhé prázdné pableskující nábojnice. Na druhé straně hlavně se ve slunci plazil pás s náboji.

„Zásah!“ hulákal Barkat. „Zásah! Zásah!“

„Sklapni!“ zařval Stefanov, i když přes to burácení zbraně málem neslyšel ani sám sebe.

V tu chvíli se letadlo objevilo nad jejich hlavami, jakoby odnikud. Přeběhl přes ně stín jeho křídla. Stefanov se zaklonil, až málem přepadl, aby zahlédl černé kříže na spodní straně křídla, než Čáp odletěl dál na sever.

Teprve teď Stefanov povolil spoušť.

Ragozin byl zaneprázdněný opětovným nabíjením zbraně a snažil se nespálit si prsty o rozžhavenou kovovou hlaveň.

Stefanov se obrátil k Barkatovi. „Opravdu jsem ho zasáhl?“

„Ano!“ odpověděl Barkat nadšeně. „Přímo do motoru. A mám pocit, že taky do křídla.“

Zatímco spolu ti dva mluvili, seshora k nim dolehl podivný pach. Stefanovovi to připadalo jako spálený cukr.

Ragozin se zarazil v tom, co dělal. „To je glykol,“ řekl. „Chladicí kapalina motoru. Daleko se nedostane.“

„Říkal jsem, že jsi ho trefil do motoru!“ Barkat poplácal Stefanova po rameni.

Stefanov se postavil, protože se dosud krčil ve střelecké pozici. Ruce se mu chvěly. Pak se bez dalších řečí otočil a rozběhl se k lesu, směrem za letadlem.

Barkat a Ragozin byli tak zmatení, že nebyli schopni slova. Jen sledovali míhání jeho silných nohou, dokud nezmizel mezi stromy.

„Co to mělo znamenat?“ zeptal se Ragozin.

„Myslím,“ odpověděl mu Barkat, „že šel dokončit svůj úkol.“

Ragozin to nijak nekomentoval. Così ho zaujalo. Vyšel na širé prostranství Alexandrovského parku, dal si ruce v bok a zadíval se do dálky.

„Co je?“ zeptal se Barkat.

Ragozin se otočil a ve tváři se mu zračil údiv. „Vím, že párkrát zasáhl letadlo, ale vrtalo mi hlavou, kam dopadl zbytek těch střel.“

„Co tím chceš říct?“ nechápal Barkat.

„Stefanov zrovna rozstřílel okna Kateřinského paláce!“

Barkat udělal pár kroků a postavil se vedle Ragozina. Na opačném konci parku viděl prázdná, roztrášená okna, v jejichž rámech na něj mrkaly rozeklané střepy zbytků skla odrážející se ve slunci. „No,“ řekl Barkat, „rozhodně nezničil *všechma*.“

Stefanov běžel, jak nejrychleji dokázal, až za chvíli opustil pozemky paláce. Pár vojáků z baterie, ukrytých ve svých maskovaných lesních úkrytech, vidělo, jak bylo letadlo při přeletu nad parkem zasaženo, ale kvůli umístění svých zbraní se nemohlo k útoku připojit. Když teď viděli Stefanova, jak kolem nich probíhá sprintem, nesnažili se ho zastavit, protože věděli, že takové tempo musí nutně znamenat nějaký velmi důležitý úkol.

Střelec Stefanov ale ani nevěděl, kam běží. Jediná jasná myšlenka, kterou měl nyní ve své zmatené hlavě, byla, že musí najít letadlo, jež sestřelil. Nebyl si jistý ani tím, zda ho skutečně trefil. Možná ho jen poškodil, takže se stroji stejně podaří dostat na německou stranu fronty. Může letadlo pokračovat v letu bez chladiče motoru? Stefanov neměl tušení.

Poté co opustil pozemky paláce, pokračoval po dlouhé silnici vedoucí na sever. Už neběžel sprintem, ale přesto si udržoval co nejrychlejší tempo a zkoumal pole, která se rozprostírala po obou stranách cesty, jestli v nich nezahledne nějaké známky nouzového přistání. Zároveň sledoval horizont, zda nespatří charakteristický kouř, který by svědčil o tom, že se letadlo někam zřítilo a hoří.

Po dvaceti minutách Stefanov Čápa konečně objevil vedle malého hangáru na kraji travnaté ranveje.

Lapaje po dechu odbočil ze silnice, překročil škarpu hustě zarostlou lučným kvítím a vydal se k ranveji.

V kruhu tam stálo několik vojáků.

Stefanov kráčel přímo k nim. Poprvé si říkal, co se asi stalo tomu pilotovi, a najednou si představil, jak ho vítá, možná mu i třese rukou a představuje se mu jako ten, kdo ho sestřelil. *Ne, rozmyslel si to Stefanov, fašistovi by ruku nepodal.* Co kdyby se to dozvěděl komisař?

Stefanov obešel Čápa, který stál mezi ním a hloučkem mužů. Ohromilo ho, že pilot dokázal bezpečně přistát. Holý plech na kapotě prozrazoval, kde střely zasáhly cíl. Stefanov napočítal jen tři střely a na okamžik se za tak malé množství styděl; tím spíše, že vystřílel pás se sto dvaceti náboji. *Na tom ale nezáleží,* uklidnil se. Jedna rána nebo sto, to vyjde nastejno, hlavně že ho sundal.

Když si vojáci všimli, že se k nim Stefanov blíží, všichni se k němu otočili.

Teprve teď zahlédl na zemi dvě natažená těla.

Zalupal po dechu.

„Odkud jdete?“ zeptal se jeden z vojáků.

Stefanov neodpověděl. Prorazil si mezi nimi cestu, až stál přímo nad těmi mrtvými. Oba zemřeli ranou do hlavy. Tváře měli zohyzdéné tak, že Stefanovovi připomínali dva rozbité keramické hrnce. Zíral na jejich uniformy: šedomodrou tuniku důstojníka Luftwaffe a tuniku v barvě polní šedi. Podle stříbrných blesků na límci Stefanov usoudil, že patří k SS. Na hrudi muže z SS ležel kožený kufřík potřísněný krví. „Proč jste to udělali?“ divil se Stefanov. Pohlédl na muže stojící kolem něj. „Odmítli se vzdát?“

„Nezabili jsme je,“ řekl mu jeden z nich. „Ten důstojník SS se na nás krátce podíval a pak zastřelil svého pilota.“

„Co že udělal?“ Pot na Stefanovově zátylku začínal chladnout. Připadal si otupělý a malátný, jako náměsíčný, probuzený na neznámém místě. „Proč by něco takového dělal?“

„To bychom taky rádi věděli,“ odpověděl ten voják. „tím spíš, že si hned potom vystřelil mozek z hlavy. Náš důstojník si myslí, že to nějak souvisí s tím, co je v kufříku, ať je to cokoli. Vydal se hledat komisaře, který by se toho ujal.“

Zmínka o komisaři jako by Stefanova vyvedla z transu, ve kterém se momentálně nacházel.

„Kdo vlastně jste?“ zeptal se ten voják.

„Nikdo,“ odvětil Stefanov. „Nejsem nikdo.“ Vyšel z kroužku mužů a zamířil pryč z letiště. Poté co překročil škarpu, vydal se po silnici zpátky ke Kateřinskému paláci. Zpočátku jenom šel, ale po minutě se dal opět do běhu.

Emka projela pod klenbou kremelské Spasské brány s ornamentálním cimbuřím a zlatočernou věží s hodinami tyčící se do mlžné noci. Když dojeli do slepé ulice na protější straně Ivanovského náměstí, Kirov zaparkoval a otočil se k Pekkalovi.

„Počkám tu na vás, inspektore.“

„Jeďte se vyspat,“ odpověděl Pekkala, když vystupoval z emky. Vyrazil k neoznačeným dveřím, které hlídal jeden voják. Když se Pekkala přiblížil, voják srazil paty k sobě, čímž vydal zvuk, který se odrazil od vysokých cihlových zdí, a pozdravil inspektora tradičním: „Zdravstvujtě, soudruhu Pekkal!“

Nebylo to jen uvítání, ale i znamení toho, že ho voják poznal, a nemusí tedy ukazovat svůj průkaz.

Na rozdíl od blyštivého smaragdu, který Pekkalovi zajišťoval autoritu za cara, měl v dobách Sovětského svazu jen kousek papíru v průkazu, jímž byla knížečka velikosti dlaně, nevýrazně červené barvy, jejíž desky byly z kartonu jako u starých učebnic. Na přední straně se skvěl znak Sovětského svazu usazený mezi dva snopy obilí. Uvnitř v levém horním rohu se vyjímala Pekkalova fotografie, lehce překrytá razítkem. Pod ní bylo bledě modrozeleným písmem napsáno „NKVD“ a druhé razítko potvrzující, že Pekkala pracuje se zvláštním pověřením vlády.

Ostatní údaje, jako datum narození, krevní skupina a státní identifikační číslo, byly uvedeny v pravé části.

Většina vládních průkazů obsahovala jen tyto dvě stránky, Pekkalův měl však v sobě vloženou ještě třetí. Na kanárkově žlutém papíru s červeným lemováním stálo následující:

ČLOVĚK IDENTIFIKOVANÝ V TOMTO
DOKUMENTU JEDNÁ NA PŘÍMÝ ROZKAZ
SODRUGA STALINA.
NEVYSLÝCHEJTE HO ANI HO NEZADRŽUJTE.
MÁ POVOLENÍ NOSIT CIVILNÍ OBLEČENÍ,
DRŽET U SEBE ZBRANĚ, PŘEVÁŽET ZAKÁZANÉ
PŘEDMĚTY VČETNĚ JEDŮ, VÝBUŠNIN A CIZÍ
MĚNY.
MŮŽE VSTUPOVAT DO ZAKÁZANÝCH OBLASTÍ
A MŮŽE ZABAVOVAT VŠECHNY DRUHY
VYBAVENÍ VČETNĚ ZBRANÍ A VOZIDEL.
POKUD ZEMŘE NEBO BUDE ZRANĚN,
OKAMŽITĚ INFORMUJTE ÚŘAD PRO ZVLÁŠTNÍ
VYŠETŘOVÁNÍ.

I když se tato zvláštní doložka oficiálně nazývala „povolení pro zvláštní operace“, běžněji se jí říkalo Stínový průkaz. S ním se mohl člověk libovolně objevovat a mizet v divočině nařízeních, jimiž byl stát regulován. Vědělo se o existenci ani ne tuctu těchto průkazů. Dokonce ani většina hodnostářů NKVD žádný z nich nikdy neviděla.

Poté co prošel několika neoznačenými dveřmi a vystoupal po úzkém schodišti do druhého patra, vešel do dlouhé široké chodby s vysokým stropem. Podlaha byla pokryta hnědočerným

kobercem, takže jeho boty nevydávaly žádný zvuk. Chodba byla z obou stran lemována vysokými dveřmi. Ve dne by byly všechny otevřené a v chodbě by lidé proudili sem a tam, ale v tuto noční hodinu tomu bylo naopak. Pekkala mířil ke dvoukřídlým dveřím na samém konci, za nimiž se nacházela Stalinova recepcce. Byla ohromná, se skořápkově bílými zdmi a dřevěnou podlahou. Uprostřed místnosti stály tři stoly. Jen u jednoho někdo seděl – muž v olivově zelené tunice bez límečku, což odpovídalo stylu, jakým se oblékal Stalin. Při příchodu Pekkaly se muž postavil. „Inspektore.“

„Poskrebyšev.“

Poskrebyšev přešel místnost ke Stalinově kanceláři, zaklepal jednou a nečekal na odpověď. Otevřel dveře a pokynul Pekkalo, ať vstoupí. Jakmile Pekkala vešel do místnosti, Poskrebyšev za sebou dveře zavřel.

Pekkala se ocitl ve velké místnosti s rudými sametovými závěsy a červeným kobercem, který se táhnul pouze po vnější třetině podlahy, jež měla uprostřed stejný vzor jako ta v před-sálí. Na stěnách byly tmavě červené tapety s dřevěnými lištami karamelové barvy, které oddělovaly jednotlivé panely. Na zdech visely portréty Marxe, Engelse a Lenina, všechny stejně velké a zjevně od stejného umělce.

U zdi stál Stalinův pracovní stůl, který měl osm nohou, dvě v každém rohu. Na stole leželo několik složek z manilského papíru, všechny navzájem dokonale zarovnané, a kožený kufřík, který Pekkala nikdy předtím neviděl. Stalinovo křeslo mělo široké opěradlo s čalouněním z nachové kůže, jež bylo k rámu přibito mosaznými hřebíky.

Kromě Stalinova stolu a stolu se zeleným látkovým potahem bylo v místnosti jen minimum nábytku. Výjimku tvořily velké

pendlovky z osmnáctého století, jejichž autorem byl anglický hodinář John Ellicott. Hodiny nebyly natažené a mlčely, takže žlutý úplněk jejich kyvadla spočíval nehybně za broušeným sklem.

Rudé závěsy byly zatažené a světlo v místnosti pocházelo ze stropního lustru se třemi žárovkami. Z cigarety, kterou Stalin zrovna před chvílí típl do mosazného popelníku na svém stole, dosud stoupal proužek kouře.

Stalin stál uprostřed místnosti, zády k Pekkalovi, a zíral na zeď.

Pekkalovi chvíli trvalo, než si uvědomil, na co se Stalin dívá.

Mezi portréty Lenina a Engelse visel další obraz, mnohem menší než ty kolem něj.

„Možná by to vypadalo lépe támhle, soudruhu Staline.“

Stalin se otočil a zamžoural na Pekkala, oči zarudlé únavou. „Co jste to říkal?“

„Támhle,“ zopakoval Pekkala a ukázal na prázdné místo na zdi za Stalinovým stolem.

„Víte, co to je?“ zeptal se Stalin s ukazovákem nataženým k obrazu.

Pekkala přistoupil blíž a zadíval se na obraz. „Hyalophora cecropia.“

Stalin udiveně kroutil hlavou. „Jak je to možné, inspektoře,“ začal, „že se neumíte pořádně najíst a máte na sobě věci, které vyšly z módy už před takovou dobou, že vás běžně považují za ducha, a přitom mi dokážete říct, o jaký druh hmyzu se jedná?“

„Vídál jsem je kolem našeho domu, když jsem byl malý,“ vysvětlil Pekkala. Vzpomněl si na dlouhou stezku lesem k místu, kde jeho otec, pohřební zřízenec ve městě Lappeenranta

ve východním Finsku, postavil vlastní kremační pec. Pekkalova matka mu jednou dala chleba a termosku s teplým mlékem, aby to odnesl otci, který pracoval celou noc u pece. Tu noc se tam měla spálit čtyři těla, což znamenalo, že bude třeba dohlížet na oheň osm hodin. Pekkala se s lucernou v ruce vydal po cestě, upřeně hleděl před sebe a měl pocit, že se borovice po obou stranách naklánějí směrem k němu. Když přišel k peci, našel svého otce svlečeného do půl těla, jak sedí na dřevěném špalku. Nejdřív si myslel, že si tam čte, ale pak si uvědomil, že otec prostě jen zírá na svoje ruce. Kremační pec za jeho zády burácela jako blížící se bouře. Její železné dveře byly tak horké, že začaly zářit barvou vlčích máků. Do tmy se tyčící vysoký komín chrлил černý kouř, který mizel na obloze, až to vypadalo, že se noc šíří odtud. Pekkala také viděl, jak kolem otcovy hlavy poletují tři můry, každá větší než lidská dlaň. Otec si jich nevšímal, a to ani když jedna z nich přistála na jeho holém rameni, které se lesklo potem z horka pece. Pak konečně přestal zkoumat rýhy na svých dlaních a podíval se na syna.

„Vidím, že nejsi sám,“ řekl Pekkala.

Jeho otec se usmál. Něžně zasunul prst pod můru, která mu přistála na rameni, a zvedl ji do vzduchu. Pak na ni foukl, jako by sfoukával plamen svíčky, a stvoření mu znovu začalo poletovat kolem hlavy. „*Hyalophora cecropia*,“ poučil Pekkalu. „Je to starý druh, který se nezměnil už tisíce let.“

„Proč se nezměnily?“ zeptal se Pekkala.

„Protože se už dokonale přizpůsobily světu, ve kterém žijí. Ty můry mi tady dělají společnost a připomínají mi, jakými všemožnými nedokonalostmi trpí lidská rasa.“

I když to bylo už před mnoha lety, Pekkala nikdy nezapomněl na příznačný rytmus jejich křídel, jedno oko na konci

každého křídla a čtyři červenobílé skvrny a zvlněnou linku lemující všechny okraje, jejíž barva se proměňovala od červenohnědé k bílé jako inkoust rozpítý v měkkém papíru. Obraz nebyl zcela věrným zpodobněním. Umělec nakládal volněji s barvami a symetrií vzoru, přesto však nebylo pochyb o tom, že je to cecropia.

„Jestli jste mě sem zavolał proto, abych zhodnotil ten obraz, soudruhu Staline,“ řekl Pekkala, „pak myslím, že jste mohl vybrat někoho povolanejšího.“

Stalin se na něj zadíval. „Kdybyste mi byl schopný nabídnout jen lásku k vytríbeným aspektům života, nechal bych vás hníť na Sibiři.“

„Tak proč jsem tady, soudruhu Staline?“

„Jste tu,“ vysvětloval Stalin, „protože věřím, že cena tohoto obrazu nespočívá v jeho uměleckém přínosu. Před dvěma dny se německé průzkumné letadlo ztratilo v mracích a přistálo na letišti na naší straně fronty. Ze dvou mužů na palubě byl jeden pilot Luftwaffe a druhý důstojník SS. Ten od SS s sebou měl kufřík s tímto obrazem. Kdyby šlo převážně o peníze, šperky nebo zlato, nijak bych se tím nezabýval. Proč ale TEN důstojník letěl s TÍMHLE obrazem v kufříku?“

„Zeptal se ho na to někdo?“

„Neměli příležitost. Ten esesák zastřelil pilota a pak si sám vzal život. Důstojník Rudé armády, který toho byl svědkem, si vzhledem k povaze události uvědomil, že ten obraz musí být něčím důležitý, a tak ho předal NKVD. Ti ho považovali za bezcenný, ale přesto sepsali hlášení. Když se zpráva o tom obrazu dostala do mé kanceláře, nařídil jsem, ať mi ho sem hned pošlou. Něco na tom je, Pekkalo. Něco, co mě trápí. Akorát nemůžu přijít na to proč. A právě v tom spoléhám na vás.“ Stalin

přešel k obrazu, sundal ho ze zdi a dal ho do kufříku, ve kterém mu byl doručen. Kufřík pak podal Pekkalovi. „Přineste mi odpovědi, inspektore.“

Když Pekkala a Kirov vyráželi z Kremlu, začínalo svítat.

Pekkala zkoumal obraz položený na klíně. Jeho pozornost přitahoval strom, na kterém můra seděla. Holé větve byly sukovité a pokroucené jako magnólie v zimě. O mûrách toho nevěděl tolik, aby si byl jistý, zda mohou pobývat venku i v zimě, ale pochyboval o tom.

Když obraz otočil, všiml si, že na hrubé zadní straně plátna je něco napsáno tužkou.

„Co tam stojí?“ zeptal se Kirov, který se na obraz podíval jen letmo, když s emkou vyjžděl z bran Kremlu.

„Ost-u-baf-engel,“ odpovídal Pekkala, když pozorně luštil nicneříkající slabiky. „Hádám, že je to německy, i když jsem nikdy takové slovo neviděl. ‚Ost‘ znamená východ. ‚Engel‘ je anděl. Celá ta střední část mi ale nic neříká.“ Když Pekkala obraz znovu otočil, dal tvář blízko k plátnu, jako by mu snad to zvláštní stvoření mohlo zašeptat smysl své existence.

„Kde vůbec začneme?“ přemýšlel nahlas Kirov.

„V Lubjance,“ odpověděl Pekkala.

„V tom vězení? Proč bychom tam chodili?“

„Promluvit si s mužem, který nám může říct, jestli ten obraz vůbec za něco stojí.“

„A pokud ne?“

„Tak nám poví proč.“

„Co takový člověk dělá ve vězení?“

„Platí za svou genialitu.“

„Poslyšte, inspektore,“ snažil se smlouvat Kirov, „co třeba kremelské muzeum? Jeho ředitelem je Fabian Goljakovskij, nej-

slavnější kurátor v celé zemi. Možná byste si mohl promluvit radši s ním.“

Pekkala o Kirovově návrhu chvíli přemýšlel. „Tak dobrá!“ oznámil. „Otočte to, Kirove. Naší první zastávkou bude muzeum.“

„Ale muzeum není ještě otevřené,“ namítl Kirov. „Nevím, kdy otvírají, když teď v Moskvě hrozí nebezpečí náletů. Možná bychom si měli dohodnout zvláštní schůzku...“

„Cestu dovnitř najdeme,“ řekl mu Pekkala. „Už vím, co v tom muzeu potřebuju. A najdu to i bez odborníka. A teď zpátky do Kremle.“

„Ano, inspektore,“ povzdechl si Kirov. Potom dupl na brzdu a provedl ostrý obrat o 180 stupňů, při kterém silně zaskřípěly pneumatiky.

Přestože kremelské muzeum mělo v tuto časnou hodinu zavřeno, Fabian Goljakovskij se osobně přišel podívat, kdo to buší na dveře.

Goljakovskij byl vysoký, shrbený muž s vrabčím hnízdem kudrnatých zrzavých vlasů. Měl na sobě tmavě modrý oblek a smetanově bílou košili se zmuchlaným límečkem bez kravaty.

„Kdo sakra jste?“ chtěl vědět. „Máte vůbec ponětí, kolik je hodin?“

Pekkala zvedl svůj Stínový průkaz. „Potřebujeme vás na pár minut vyrušit.“

Goljakovskij zkoumal text na průkazu a jeho rty se pohybovaly, jak mlčky vyslovoval jednotlivá slova. „No dobrá,“ odpověděl podezřívavě. „Pro Úřad pro zvláštní vyšetřování cokoli. Jen jsem doteď netušil, že jste obdivovatelé vznešeného umění.“

„Proč jste tu tak brzo?“ zeptal se Kirov.

„Byl jsem tu celou noc,“ vysvětlil Goljakovskij, když ustoupil, aby mohli vejít, „a katalogizoval jsem díla, která mají být v nejbližší době z muzea evakuována a převezena do bezpečí dál na východ.“

Pekkala a Kirov s nervózním Goljakovským v zádech prošli chladnými, plísni páchnoucími chodbami a brzy se ocitli v místnosti, na jejichž zdech visely ruské ikony.

S rukama sepjatýma za zády Pekkala procházel kolem každé z nich a všechny si důkladně prohlížel.

„Inspektore, co má můra společného se starými ikonami?“ zeptal se Kirov tlumeným hlasem.

„Pokud vím, tak nic,“ odpověděl mu Pekkala.

„Tak co vlastně hledáte, inspektore?“

„To poznám, až to uvidím. Ach!“ Pekkala se náhle zastavil před malou dřevěnou deskou, na které byla namalována hlava muže s vousy a dlouhými vlasy a hněvivým výrazem v obličejí. Kůži měl žlutozelenou, jako by ho ozařovalo světlo svíce. Bílé pozadí bylo na mnoha místech popraskané. „Tahle!“ zašeptal a začal ikonu sundávat ze zdi.

„Inspektore!“ zasyčel Kirov. „Neměl byste na ně sahat!“

„Přestaňte!“ zakřičel Goljakovskij a ozvěna jeho hlasu prolétla celým muzeem. „Zbláznil jste se?“ Zamířil k Pekkalovi a mával rukama. „Copak nemáte žádnou úctu k pokladům téhle země?“

Na tu otázku odpověděl Kirov. „Nemá, soudruhu Goljakovskij, to mi věřte.“

Goljakovskij teď došel na místo, kde oba muži stáli. „Prosím.“ Goljakovskij se obrátil na Pekkalu a změnil tón hlasu na takový, kterým se obvykle mluví jen k lidem, jež se chystají skočit z vysoké budovy nebo mostu. Jemně vzal ikonu Pekkalovi z rukou a sevřel ji ve svém náručí, jako by snad Pekkala toho muže na obraze probudil a kurátor teď chtěl našťvaného Spasitele ukolébat zpátky do spánku staletí. „Máte vůbec představu, co to je?“

„Ne,“ přiznal Pekkala.

„To je nedocenitelná balkánská ikona ze čtrnáctého století. Původně se nacházela v kremelském chrámu Nanebevzetí. Je známá jako *Spasitel s hněvivým pohledem*. K čemu by vám byla?“

„Major Kirov má ohledně mého přístupu k ruským velelím možná pravdu,“ připustil Pekkala, „já ale viděl to, co on ne, totiž co se stane těm, kteří po nich prahnou. Brzy budu potřebovat pomoc někoho, jehož znalost uměleckých děl může předčit snad jen jeho nenávisť k této zemi. Toho muže musím přesvědčit, že na světě stále zbylo něco svatého –“ Pekkala ukázal na ikonu, „a tvář toho muže by ho mohla přesvědčit.“

„Nemohl byste ho sem prostě přivést, aby se na tu ikonu podíval?“ naléhal Goljakovskij. „Osobně ho tu provedu!“

„Jsem si jistý, že by mu nic neudělalo větší radost,“ odpověděl Pekkala, „ale pravidla Lubjanky to neumožňují.“

„Lubjanky?“ zašeptal Goljakovskij.

„Nic se tomu obrazu nestane,“ ujistil ho Pekkala. „V jeho ruku bude ikona ve větším bezpečí než v jakémkoli depozitáři vašeho muzea.“

„Kdo je ten muž, inspektore?“ zeptal se Kirov, když o několik minut později vycházeli z muzea a Pekkala si v podpaží bezpečně přidržoval ikonu zabalenou ve třech vrstvách hnědého archivářského papíru.

„Jmenuje se Valerij Semykin a je to odborník na určování uměleckých děl a zvláště toho, jestli jde o originál, nebo padělek. Než se za ním vydáme, Kirove, musíme se ještě zastavit na jednom místě. Není to člověk, se kterým byste chtěl jednat s prázdným žaludkem, což ostatně platí o samotkách v Lubjance obecně.“

„Předpokládám, že tedy jedeme do kavárny Tylže,“ opáčil Kirov ztrápeně.

Pekkala si tónu Kirovova hlasu všiml a pohlédl na něj koutkem oka. „Nevím, co proti tomu místu máte.“

„Není to žádná kavárna,“ odpověděl pohoršeně, „ale krmelec.“

„Ale,“ řekl Pekkala, „dělají tam ten druh umění, který dokážu ocenit.“

Když začal Pekkala před lety chodit do kavárny Tylže, bylo to především proto, že tam nikdy nezavírali, a on jedl, když měl hlad, bez ohledu na to, jestli byl zrovna čas na některé z denních jídel, což občas znamenalo i uprostřed noci. Před válkou tam chodili hlavně řidiči taxíků, noční hlídači a nespavci, kteří nebyli schopni najít cestu do katakomb spánku. Teď tam trávili čas skoro sami vojáci tvořící hnědozelenou strakatou hordu páchnoucí leštidlem na boty, tabákem *machorka* a specifickou zemitou zatuchlostí vlny používané sovětskou armádou. I ženy tam nosily ten či onen druh uniformy. Některé byly vojačky s černými barety a tmavě modrými sukněmi pod tunikami, jiné nosily khaki overaly továrních dělnic a hlavu měly omotanou modrým šátkem, pod nímž vlasy těch, které pracovaly v muničních továrnách, získaly žlutě nažloutlý odstín.

Navzdory tomu, jak se věci změnily, Pekkalu ta horkem zamížená okna a dlouhé, hrubě tesané dřevěné stoly, u nichž cizí lidé sedávali bok po boku, stále přitahovaly. To zvláštní spojení skutečnosti, že jste i nejste sami, mu vyhovovalo.

Pekkala si našel židli vzadu, čelem ke dveřím. Kirov si sedl naproti němu. Na stole mezi nimi ležel kožený kufřík, jenž nyní obsahoval obraz můry i *Spasitele s hněvivým pohledem*.

Valentina, žena, která provozovala kavárnu Tylže poté, co jejího muže před dvěma lety zastřelili na ulici, k nim přišla s dřevěným půllitrem kvasu, polofermentovaného nápoje, který vypadá jako špinavá voda na nádobí a chutná jako spálená topinka. Valentina byla štíhlá, s úzkými rameny a hustými blondatými vlasy sčesanými rovně dozadu a staženými dlouhým kusem modré příze. Nohy měla až po kolena schované v obnošených plstěných botách, kterým se říkalo *válenky*, v nichž tiše procházela mezi řadami zákazníků.

Valentina postavila půllitr před Pekkalu. „Tady máš, ty můj krásný Fine.“

„A co já?“ zeptal se Kirov.

Valentina přimhouřila oči a zadívala se na něj. „Ty jsi taky krásný, ale jiným způsobem.“

„Tak jsem to nemyslel,“ odpověděl Kirov. „Chci říct, že bych si dal něco k pití. A snídaně by taky neuškodila.“

„No a co chcete?“

Kirov ukázal na Pekkalu. „Dám si to co on.“

„Výborně,“ odvrátila se od nich, „protože tu stejně není žádné menu, jen to, co se rozhodnu uvařit.“

„Myslí si, že jsem krásný,“ pošeptal Pekkala a sledoval, jak Valentina odchází do kuchyně.

„Nenechte si to moc stoupnout do hlavy,“ zamrmlal Kirov. Pekkala usrkával pití. „Ty jsi krásný, ale jiným způsobem.“

„Co to vlastně znamená?“

Pekkala pokrčil rameny. „Můžete se jí zeptat, až se vrátí.“

„Asi ne.“

Pekkala souhlasně přikývl. „Je lepší radši nevědět, co přesně si ženy myslí.“ Otevřel ústa, jako by chtěl říct něco dalšího, ale pak se zamyslel a náhle ztichl. Měl nepřítomný pohled a smutný výraz.

„Pořád ještě na ni myslíte, že ano?“ zeptal se Kirov.

„Na Valentinu?“

„Ne. Na tu druhou.“

„Samozřejmě,“ přiznal Pekkala.

„Už je to tolik let, inspektore. Kdyby vás teď viděla, nejspíš by si myslela, že jste duch.“

„V téhle zemi jsme všichni duchové,“ zabručel.

„Kdy jste ji viděl naposledy?“

„Na petrohradském nádraží tu noc, než město obsadily Rudé gardy. Všude byl neuvěřitelný zmatek. Nesměl jsem odjet bez carova svolení a bál jsem se, že kdyby tu zůstala ještě déle, mohli bychom se oba ocitnout v pasti. Souhlasila, že pojedje napřed. Domluvili jsme se, že se sejdeme v Paříži, já tam ale nikdy nedorazil. Když mě car konečně zprostil povinností, nasedl jsem na vlak mířící na sever do Finska. Cestoval jsem na falešný pas, ale Rudé gardy mě stejně zatkly. A pak,“ zachvěl se bezmocně, „věznice, výslechy a nakonec mě posadili na vlak na Sibiř.“

„A tam jsem vás devět let poté objevil,“ řekl Kirov, „živořícího jako zvíře v lesích krasnogoljanského údolí.“

Pekkala tehdy neměl už ani jméno. V pracovním táboře Borodok byl znám jen jako vězeň 4745-P. Bezprostředně po jeho příjezdu dostal velitel tábora strach, že by ostatní vězni mohli odhalit Pekkalovu skutečnou identitu, a tak ho poslal do divočiny s úkolem označovat barvou stromy ke kácení, které pak muži z tábora poráželi.

Průměrná délka přežití označovače stromů v krasnogoljanském lese byla šest měsíců. Tito muži pracovali sami, bez možnosti utéct, daleko od jakéhokoli kontaktu s lidmi a umírali kvůli zimě, hladu či samotě. Ty, kteří se ztratili nebo upadli a zlomili si nohu, obvykle sežrali vlci. Označování stromů bylo

tím jediným, o čem se v Borodoku říkalo, že je ještě horší než rozsudek smrti.

Velitel předpokládal, že Pekkala bude do roka mrtvý, ale v době, kdy byl Kirov vyslán, aby ho přivezl zpět, byl Pekkala už na začátku devátého ze třiceti let, k nimž byl odsouzen za zločiny proti státu. Vězeň 4745-P vydržel déle než jakýkoli jiný označovač stromů v celém systému táborů.

Zásoby mu nechávali na konci dřevařské silnice. Petrolej. Konzervy s masem. Hřebíky. Zbytek si musel obstarat sám. Dřevaři ho vídali jen zřídka. A to, co viděli, byla bytost, která člověka připomínala jen velmi málo. Vězeňským mundúrem pokrytým vrstvou červené barvy a hřívou dlouhých vlasů, které mu padaly do tváře, připomínal zvíře stažené z kůže a odsouzené k smrti, jemuž se nějakým zázrakem dařilo přežívat. Povídala se o něm řada neuvěřitelných věcí – že jí lidské maso, že nosí hrudní plát vyrobený z kostí těch, kteří zmizeli v lese, že nosí skalpy sešité dohromady jako čepici.

Když procházel lesem, pomáhal si velkou holí, jejíž silnější, kořenový konec se celý blýskal, jak byl pobitý velkými hřebíky. Jediná další věc, kterou s sebou nosil, byl kyblík červené barvy na označování stromů. Štětec nepoužíval, protože stejně neměl terpetýn, kterým by omyl štětiny, a tak prostě do té šarlatové barvy strkal prsty a matlal ji na kmeny stromů. Pro většinu vězňů byly ty značky jedinou známkou jeho existence, s níž se kdy setkali.

Říkali mu „muž s krvavýma rukama“. Nikdo kromě velitele Borodoku nevěděl, odkud ten vězeň přijel nebo kým byl, než se sem dostal. Ti muži, kteří se mu tehdy báli zkřížit cestu, netušili, že je to Pekkala, jehož jméno kdysi vyslovovali stejně jako jejich předci jména starých bohů.

Když se poprvé setkali, Kirov byl nově povýšen do pozice poručíka Úřadu pro zvláštní vyšetřování. Do oblasti vnitrostátní bezpečnosti byl převelen z leningradského kulinářského institutu, v němž chtěl začít svou kariéru šéfkuchaře. Celý institut ale jednoho dne bez jakéhokoli předchozího varování zavřeli. Když tam studenti, včetně Kirova, po jednom prodlouženém víkendu přišli, zjistili, že budova, kde pracovali, je úplně prázdná. Sporáky a krájecí stoly, na kterých si dříve procvičovali své řemeslo, byly odstraněny, stejně jako dřezy, pracovní stoly a židle. Fakulta zmizela a i přes několik pokusů kontaktovat šéfkuchaře, kteří zde učili, už Kirov o žádném z nich nikdy neslyšel. Když se vrátil do svého bytu, který si pronajímal ještě s jedním studentem institutu, už na oba ve schránce čekal povolávací rozkaz.

Kirov nechápavě zkoumal dokument. Až do té chvíle o žádném Úřadu pro zvláštní vyšetřování nikdy neslyšel.

Jeho spolubydlící, hromotluk s různými tvářemi jménem Beldugov, seděl na posteli, tiše plakal a slzy si utíral rukávem své bílé kuchařské košile.

„Co s tebou udělali?“ zeptal se Kirov.

„Zdá se, že jsem teď u námořnictva,“ odpověděl Beldugov. „Ale já neumím plavat. Dokonce ani splývat!“

Následujícího rána si ti dva muži, každý s malým kufrem, potřásl rukama před domem, kde bydleli. Beldugov měl na sobě stále svou bílou kuchařskou košili coby výraz marného vzdoru. A každý se vydal svou cestou.

Konec toho dne znamenal pro Kirova začátek studia na komisaře Rudé armády. I když se Kirovovi, nyní v roli Pekkalova asistenta, v Úřadu pro zvláštní vyšetřování dařilo a dotáhl to až na majora, na svůj sen stát se šéfkuchařem nikdy nezapomněl.

Důkazem toho, že se Kirov svého snu stále odmítá vzdát, byla jejich maličká kancelář v pátém patře polorozpadlé budovy poblíž Dorogomilovské tržnice, v níž byly všechny plochy kromě Pekkalova stolu zastavěny spoustou keramických květináčů s bylinkami, zeleninou a exotickým ovocem. Na svůj stůl si Pekkala nic takového dát nenechal, ale po pravdě řečeno tam měl hromady složek, tužky, ořezávátka, inkoust a poházené náboje do revolveru Webley, takže by se mu tam žádná zeleň stejně nevešla.

Stalo se tradicí, že vždycky v pátek večer Kirov pro oba připravil jídlo, a to na malých kamnech, která nechal do kanceláře přinést. Vařil například dušené kuře na másle s kaštanovou nádivkou, lososa na víně madeira s krevetami a citronovou omáčkou, hovězí *pelmeně* či sibiřské *pirožky* plněné houbami a jarní cibulkou. Bylinky, které při vaření používal, opatrně ustříhoval z rostlinek na okenním parapetu. Taková večere nebyla pro Pekkalu jen nejlepším jídlem za celý týden, byla, celkově vzato, nejlepším jídlem, jaké kdy jedl. Proto Fin toleroval nepravidelnost těch rostlin se sladkou či pižmovou vůní; věděl ostatně, že Kirov je jedním z mála lidí, jež kdy potkal, kteří jsou schopni ustát jeho vlastní výstřednosti.

Bez Kirova a bez kavárny Tylže by Pekkala možná zemřel hladu.

Valentina jim přinesla *gribnoj sup*, totiž polévku z brambor, cibulí a také jedlých smržů, které pěstovala v truhlících zakrytých silnou vrstvou olšového listí v zadní části kavárny. Položila talíře na stůl a pak ze své květované zástěry vylovila dvě cínové lžíce v ruském stylu, s rukojetí dlouhou a tenkou jako tužka a mělkou a kulatou nabírací částí. Pak popadla cíp zástěry a lžíce otřela. Aniž by nějak komentovala pohrdlivý výraz

v Kirovově tváři, podala každému jednu lžici. Když se otáčela, položila Pekkalovi ruku na rameno. Její pohyb byl přítom tak ladný, až to působilo skoro jako náhoda. A pak byla pryč, zmizela zpátky do kuchyně.

Když se ho Valentina dotkla, Pekkala ucítil, jak se jeho krví rozlévá pomalé a těžké teplo, jako by se jejich těla na ten zlomek vteřiny propojila.

Kirov nic z toho neviděl, protože v tu chvíli zkoumal houby v polévce, jejichž kořeněná a zemitá vůně mu stoupala přímo do mozku. „Jedna nebo jiná. Žen je na světě mnoho,“ prohodil, když si nabíral polévku. „To je moje filozofie.“

„A přesto jste celé ty roky svobodný,“ podotkl Pekkala. „Tak jaký je mezi námi rozdíl?“

„Já zůstávám svobodný záměrně,“ řekl Kirov a zamával lžicí na Pekkalu. „Tedy až doteď.“

Pekkala k němu zvedl zrak od své polévky. „Co tím chcete říct?“

„Někoho jsem si našel.“

Pekkala na něj nevěřicně zíral.

„A jste...“ Kirov pomalu nakreslil lžicí kolečko, aby tím Pekkalu vybídl k dokončení věty.

Pekkala zamrkal.

„Šťastni,“ napověděl Kirov.

„Šťastni!“ zopakoval Pekkala, když se probral. „Mám z vás radost, Kirove.“ Nechal lžici spadnout do talíře tak prudce, že se pocákal na hrudníku, i když si toho zřejmě nevšiml. Pak se pomalu zaklonil v židli. „To je dobrá zpráva.“

„Netváříte se, jako byste si to opravdu myslel.“

„Jak bych se měl tvářit?“

„Chcete vědět, jak se jmenuje?“

„Ano! Samozřejmě chci.“

„Jmenuje se Jelizaveta Kapaninová. Pracuje v archivu na velitelství NKVD.“

„A kde jste k ní přišel?“

„V tom archivu!“ Kirov zvedl ruce a nechal je ztěžka dopadnout na stůl. „Kde jinde bych k ní podle vás přišel?“ Zakroutil hlavou. „Věděl jsem, že to nepřijmete zrovna dobře.“

„Přijímám to dobře,“ odpověděl Pekkala podrážděně. „Jenom jsem si nemyslel, že...“

„Co? Že si někdy někoho najdu?“

„To jsem říct nechtěl. Prostě jsem neměl pocit, že byste hledal někoho, s kým byste chtěl být.“

„No, nehledal,“ připustil Kirov, „prostě se to stalo.“

„Tak gratuluju. Kdy mě s ní seznámíte?“

„Odpověď zní: brzy. A buďte na ni milý.“

„Samozřejmě že budu milý. Prostě mé normální já.“

„Jen to ne, inspektore! Vaše normální já je přesně to, z čeho mám obavy.“

„Budu milý,“ zamumlal Pekkala a vylovil lžící z talíře. „Můžu si teď dojít tu polévku?“

Když se Kirov s Pekkalous najedli, projeli městem a brzy dorazili k branám Lubjanky. Za cara byla budova jedním z moskevských grandhotelů, ale během revoluce byly pokoje předělány na cely a kumbály na košťata na zvláštní trestné cely, kterým se říkalo „komíny“. V nich museli vězni celé dny stát, shrbení, s čelem opřeným o kovovou mřížku, za níž byla horká žárovka, která se nikdy nezhasínala.

Strážníci poznali Pekkalovu emku, otevřeli bránu a nechali ho vjet dovnitř. Kirov zaparkoval na dvoře s vysokými zdmi, na jejichž bledě žluté omítce se odráželo ranní slunce.

Když kráčeli ke vchodu, Pekkala se zastavil, aby se podíval na okenní otvory, které nabízely jeden z nejkrásnějších výhledů v Moskvě. Okna samotná byla už dávno odstraněna a nahrazena dlouhými kovovými okenicemi zavřenými jako ospalá víčka, jež brání tomu, aby se do světa uvnitř protáhl třeba jen sebemenší paprsek světla.

Uvnitř Pekkala s Kirovem zapsali svá jména do tlusté návštěvní knihy, v níž bylo všechno ostatní kromě řádku, kam se podepisovali, zakryto těžkou kovovou deskou.

Strážný v recepci byl nový a snažil se působit urputně a soustředěně. Dosud nezískal ten mírně zastřený výraz jako ostatní dozorcí v Lubjance, kteří stejně jako vězni, na něž dohlíželi, trávili dny natolik tíživou rutinou, až jejich smysly otupěly vůči všemu kromě bolesti.

Pekkala otevřel průkaz a předpisově ho podržel vedle své tváře.

Strážný se na něj sotva podíval. „Jaký je účel vaší návštěvy?“ odsekl.

„Přišel jsem vyslechnout vězně.“

„Jméno?“

„Semykin, Valerij.“

„Moment,“ odpověděl strážný. Když se podíval do knihy, v níž byl uveden seznam všech vězňů a jejich umístění, zvedl těžké černé telefonní sluchátko, které měl na stole. „Přiveďte Semykina, blok 4, cela 6.“

„Nechte Semykina, kde je,“ přerušil ho Pekkala. „Půjdu za ním.“

„Vězně nelze takto navštěvovat. Musejí být přivedeni do některé ze speciálních cel. Žádné výjimky!“

„Rozumím,“ řekl Pekkala a položil svůj průkaz na přepážku.

Strážný doklad popadl a nakoukl dovnitř. Chvilí mu trvalo, než si uvědomil, že má před sebou Stínový průkaz. Rty mu začaly cukat.

„Omlouvám se, inspektore.“ Opatrně průkaz zavřel a vrátil ho Pekkalovi.

Poté opět zvedl telefon a zavolał jinému strážnému, který je zavedl přímo do Semykinovy cely.

Holínky dozorců, kteří se pohybovali v části obývané vězni, měly speciální plstěné podrážky umožňující procházet chodbami tíše, tím spíše že všude ležely šedé průmyslové běhouny. Také zdi byly šedé, stejně jako desítky dveří do cel, jež lemovaly každou chodbu labyrintu Lubjanky.

Po svém zatčení na finských hranicích tu byl Pekkala také vězněn, než ho převezli do věznicе Butyrka a z ní pak na Sibiř. Ještě víc než ticho v prostorách věznicе, které jako by mu vysávalo vzduch z plic, to byl její zápach – vápno a nový nátěr a podivně nakyslý kovový pach vyděšených mužů –, co Pekkalu uvrhlo zpátky do prožité noční můry dnů, jež tady strávil. Když Pekkala kráčel za dozorcem a upíral oči na kousek jeho oholené hlavy, který mu bylo vidět pod čepicí, vzpomněl si na rozkazy, jež mu ti muži dávali pokaždé, když ho vedli z jeho cely. „Nedívej se doleva. Nedívej se doprava. Neposlechneš a zastřelíme tě.“ Říkali mu to tak často, až se zdálo, že kolem něj ta slova protékají a ztrácejí význam, což vězení dodávalo pocit, že všichni, dozorcí i vězni, jsou lapeni ve snu, z něhož se nedokážou probudit.

Pekkala cítil, jak mu ve spáncích buší krev a modlil se, aby se tu nemuseli zdržet moc dlouho, protože věděl, že je jen otázkou času, než na něj vzpomínky na jeho věznění zde udeří plnou silou.

U cely 6 bloku 4 se dozorce zastavil a vysunul západku. Než otevřel dveře, obrátil se k Pekkalovi. „Nemá to smysl, inspektore. Nic z něj nedostanete. Valerij Semykin je ten nejzatvrzejší starý blázen, kterého jsme tu kdy drželi.“

„Uvidíme,“ řekl Pekkala.

Dozorce otevřel dveře dokořán. Vyvalil se na ně závan zatuhlého vzduchu, prodchnutý nakyslým čpavým pachem nemytého těla.

„Už zase!“ vykřikl dozorce.

V cele byl malý průdch, zdi byly až do výšky pasu leskle hnědé a nahoře pak krémové bílé. Skoro celou zeď pokrývala síť stovek flíčků velikosti nehtu, jež měly různé odstíny od černé po červenou. Pekkala zpočátku nechápal, co má před sebou. V těch značkách nedokázal najít žádnou strukturu, připadalo mu, že tam byly nanесeny zcela náhodně. Ale jak na ně dál zíral, jeho oči se přizpůsobily a on si uvědomil, že má před sebou obraz několika polonahých lidí, odpočívajících u řeky, a dalších, kteří stojí ve vodě. Jeden chlapec měl ruce zdvižené k ústům, jako by pil. V dálce po řece uhánělo několik malých plachetnic a z komína továrny stoupal kouř. V té chvíli mu zároveň došlo, že každý ze stovek těch flíčků byl vytvořen otisknutím špičky prstu namočené v krvi.

Na protější straně místnosti stál tváří ke zdi statný muž s býčí šíjí. Měl na sobě standardní vězeňskou uniformu z béžové vlny. Jeho kalhoty neměly v pase šňůrku, což muže nutilo neustále si je jednou rukou přidržovat.

Pekkala si všiml, že špičky mužových prstů jsou plné spousty nezahojených ranek, z nichž některé dosud krvácely.

„Varoval jsem tě,“ řekl dozorce. „Až se vrátím, budeš to muset umýt a pak budeš týden fasovat poloviční přídělý.“

Muž neodpověděl. Zůstával bez hnutí, čelem proti zdi.

„Ahoj, Valeriji,“ řekl Pekkala.

Stále žádná odpověď.

„Proč nemluví?“ zeptal se Kirov.

„Nové nařízení,“ odpověděl dozorce. „Vězni na samotkách musejí v přítomnosti návštěv stát čelem ke zdi a nesmějí mluvit bez dovolení některého z dozorců věznice.“

„Udělíte mu tedy to svolení?“

Dozorce se zamračil. „Abych pak poslouchal, jak nás celý zmlácený pomlouvá? Protože přesně to bude dělat, víte, ať na něj půjdete jakkoli.“

Pekkala mlčky čekal, než dozorce dokončí svou tirádu.

„No jak chcete,“ opáčil dozorce. „Vězeň smí mluvit!“

Semykin si povzdechl. Jeho tělo jako by se trochu sesulo.

„Dejte mi vědět, až se rozhodnete přestat mrhat časem s tím starým bláznem.“ Dozorcovy holínky s plstěnou podrážkou šustily po koberci, když odcházel na konec chodby.

Semykin se pomalu otočil. Tvář mu zdobilo tmavé obočí, masité rty a třídní strniště. Než se dostal do Lubjanky, byl obtloustlý a náhlá ztráta váhy způsobila, že mu na těle volně visela kůže. Jeho tvář vypadala jako hlava bladhaunda staženého z kůže.

„Pekkalo!“ Semykinův hlas vykazoval směs překvapení a nepřátelství. „Co ode mě velké Smaragdové oko potřebuje? A proč jste přivedl toho komisaře, pokud si mě nechcete dobírat ještě kvůli něčemu dalšímu, čeho bych mohl litovat, tedy kromě toho, že jsem skončil zavřený tady?“

Místo odpovědi se Kirov otočil k té spouště krvavých skvrnek na zdi. „Seurat?“ zeptal se.

Semykin neochotně, ale souhlasně zamručel. „Jmenuje se to *Une Baignade*, tedy jestli se dobře pamatuju, protože tu nesmím

mít žádné knihy ani obrazy. Vzhledem k nedostatku materiálu je pro mě nejsnazší pointilismus. Krása se tady ostatně vyvažuje krví," řekl Semykin a zvedl své pořezané prsty připomínající pracky lva, jemuž vytrhali drápy, „ale používám jen tolik, kolik jí mohu postrádat.“

„Strážný si myslí, že jste se zbláznil," konstatoval Pekkala, „a není těžké pochopit proč.“

„Ale člověk, který ví, že se zbláznil, je stále dost přičetný na to, aby poznal rozdíl mezi šílenstvím a zdravou myslí. Takže když s tím ignorantem v plstěných botách budu souhlasit, mohli byste to brát jako důkaz, že jsem stále normální.“

„To se mi úplně nezdá," opáčil Kirov.

Semykin svěsil ruce. Ze špiček prstů mu stále kapala krev. „Víte vůbec, proč jsem tady, soudruhu majore?“

„Ne, vlastně ne," přiznal Kirov.

„Řekněte mu to, Valeriji," ozval se Pekkala. „Je důležité, aby to slyšel od vás.“

„Dobrá," řekl Semykin. „Před několika měsíci mě oslovil jistý lidový komisař státních drah Viktor Bachturin.“

„Bachturin!" vykřikl Kirov. „No vy si tedy umíte vybrat nepřátele.“

„To jsem taky pochopil," Semykin se rozhlédl po své stísněné cele.

Pekkala s Kirovem během posledních let několikrát zkrížili Viktoru Bachturinovi cestu. Byl to pyšný, mstivý, malicherný muž, jehož jméno se objevilo v souvislosti s několika vraždami. Každý z těch případů představoval jasný trojúhelník mezi obětí, vrahem a Bachturinem, nikdy se však nenašlo dost důkazů, aby ho bylo možné usvědčit z toho, že se na zločinech skutečně podílel. Také byl spojen s politickým udáváním některých

vládních činitelů, které vedlo buď k jejich popravě, nebo k deportaci na Sibiř.

Předchozího lidového komisaře státních železnic udala NKVD jeho vlastní žena za to, že využíval železniční vůz vyhrazený pro záležitosti vládních činitelů k cestám z Moskvy na svou prázdninovou *daču* u Černého moře. I když šlo o rozšířenou praxi, jež NKVD obvykle ignorovala, skutečnost, že komisaře udala jeho vlastní žena, vyvolala takovou míru ponížení, že to nešlo přehlížet. Komisař dostal dvacet let v gulagu na hranicích s Mongolskem.

Důvodem udání vlastního manžela bylo podezření z nevěry. Zdrojem té fámy, která se ukázala být falešná, byl Viktor Bachturin. V té době začínal jako komisař státních drah, rychle však stoupal vzhůru, aby mohl zaujmout místo po muži, který se ocitl na Sibiři.

Byly tu další příklady. Bankovní úředník, jemuž někdo vyhrožoval, že prozradí, že Bachturinovi nabídl půjčku za nižší úrok, než kolik stanovila vláda, dorazil do práce s květinami pro svou sekretářku, potom se zamkl v kanceláři a vystřelil si mozek z hlavy. Vyšetřování ukázalo, že ten úředník zpočátku žádost o půjčku odmítal, protože Bachturin mu nechtěl platit žádné úroky. Když úředník navrhl kompromis mezi nulovými úroky a těmi, které stanovila vláda, Bachturin ho udal za korupci. Dokázat Bachturinovi spolupínu se ukázalo nemožné, protože se ke zločinu nenašla žádná dokumentace a jediný svědek, sekretářka bankovního úředníka, odmítla proti Bachturinovi vypovídat.

I když Viktor Bachturin soudům neustále unikal, jeho bratr Serge, také úředník státních drah, takové štěstí neměl. Bylo dobře známo, že Sergovi pozici u státních drah zařídil jeho bratr a že bez ohledu na to, jak neschopný a zkorumpovaný se Serge

ukázal být, veškeré snahy úředníků státních drah ho z pozice sesadit se ukázaly jako neúspěšné právě kvůli Viktorovu vlivu na ministra dopravy.

Byl to Pekkala, kdo Serge Bachturina konečně dostal.

Pracoval na případu, jehož součástí bylo záměrné duplikování účtů za náklad, díky čemuž mohly být vagony plné pašovaného zboží z Číny, Polska a Turecka převáženy na území Sovětského svazu a přes něj do dalších zemí. V tomto schématu se používaly zvláštní vyhřívané vagony známé jako *teplušky*, které nebylo po uzavření možné otevřít dříve než v cílové stanici, aby se v nich udržela stálá teplota.

Pekkalu toto vyšetřování zavedlo do Sergovy kanceláře a rozhovory se zaměstnanci drah, kteří byli posléze také odsouzeni za účast v komplotu, mu potvrdily podezření, které měl od začátku, totiž že Serge osobně dohlížel na to, aby vagony s pašovaným zbožím byly předtím, než se dostanou do cílové stanice, odkloněny do drážních skladů, jejichž zaměstnanci se na plánu podíleli. Tam byly vagony vyloženy a rychle přiděleny jinam. Původní vlak mezitím dojel do cílové stanice kratší, ale účetně všechno sedělo.

Byl to lukrativní podnik, ale dal se provozovat dost obtížně, protože jeho součástí bylo zmizení desítek vagonů najednou, a i když šlo jen o dočasné zmizení, kdyby byl objeven byt jen jeden vagon naložený hedvábím, opiem nebo alkoholem, nejspíš by byla vyzrazena celá operace.

Skutečnost, že v době svého zatčení vydával Serge falešné účtenky už víc než tři roky, vedla Pekkalu k přesvědčení, že za celým nápadem stojí větší mozky. I když měl od začátku podezření, že je do všeho nějak zapojený Viktor, nikdy se mu to nepodařilo dokázat.

Obvinění proti Sergovi byla velmi vážná a jen díky Viktorově intervenci nebyl nakonec deportován na Sibiř ani popraven. Místo toho Serge obdržel nezvykle mírný rozsudek v podobě dvou let těžkých prací v tulkinském vězení ve městě Kotlas. Tulkino bylo známé shovívavostí, kterou si mohli zajistit jeho bohatší obyvatelé, a Viktor nemarnil čas a hned svému uvězněnému bratrovi zajistil lepší zacházení.

Pekkala svým vyšetřováním zamezil, alespoň dočasně, pašování zboží v železničních vagonech, zároveň si však udělal doživotního nepřítele v osobě lidového komisaře státních železnic, který na pohled na svého bratra za mřížemi jen tak nezapomene.

„Jak jste se vlastně dostal do nepřízně toho muže?“ zeptal se Kirov.

„Bachturin měl obraz,“ vysvětloval Semykin, „který osobně sebral z domu jednoho drážního úředníka v Polsku po invazi v roce 1939. Byl to obraz od polského malíře Stanisława Wyspiańskiego. Ukázal mi ho na fotografii a požádal mě, jestli bych ho neprodal. Souhlasil jsem pod podmínkou, že mi dodá dokumenty potvrzující, že je právoplatným majitelem obrazu. Zatímco mu ho na Oddělení pro kulturní záležitosti zařizovali, kontaktoval jsem člověka, o kterém jsem se domníval, že by mohl mít zájem. Šlo o vládního ministra jménem Osipov. Osipova fotografie obrazu, kterou jsem mu ukázal, natolik zaujala, že jsme se dohodli na ceně ještě předtím, než se nám obraz samotný vůbec dostal do rukou. Když jsem Bachturinovi řekl, kolik bych za ten obraz mohl dostat, byl velmi potěšen. Když ale obraz dorazil...“ Semykin se odmlčel.

„Co?“ chtěl vědět Kirov. „Co se stalo? Byl to padělek?“

„Technicky vzato to byla kopie. Ne padělek.“

„V čem je rozdíl?“

„Wyspiański svá díla vždy podepisoval, ale měl tu výstřednost, že je podepisoval na zadní straně, ne vepředu. Takže když jsem se podíval na fotografii a viděl jsem, že dílo není signova-

né, nijak mě to netrápilo, protože jsem předpokládal, že bude signované vzadu.“

„Ale podpis tam nebyl,“ tušil Kirov.

Semykin zakroutil hlavou. „Někdo prostě vytvořil kopii jeho obrazu. Wyspiański často tvořil několik obrazů na stejné téma, a tak jsem předpokládal, že jde prostě o součást série. Ať už ten obraz namaloval kdokoli, rozhodně se nesnažil nikoho zmást. Kdyby mělo jít o padělek, na zadní straně by bylo Wyspiańského jméno.“

„A kdyby tam bylo, přesto byste poznal, že je to padělek?“

„Samozřejmě!“ odsekl Semykin dotčeně. „Určovat, která díla jsou pravá a která ne, kvůli tomu jsem se narodil.“

„To mi říkal i tady inspektor,“ přitakal Kirov.

Semykin spokojeně zafrkal. „Proč byste tu jinak byli? A proč bych tu jinak byl já, nebýt toho, že jsem informoval Bachturina, že ten obraz je kopie a že to budu muset s Osipovem znovu projednat?“

„Než jsem měl tu možnost, tak si mě jeden můj starý kolega, profesor Urbaniak, předvolal do Kateřinského paláce. Ten chudák dostal nespelnitelný úkol zabalit ty stovky uměleckých děl, která tam byla vystavena, než dorazí Němci. Věděl, že to není možné stihnout v termínu, který dostal, a tak mě požádal, jestli bych mu nepomohl určit, které poklady by měly být převezeny jako první. Věděli jsme přitom, že zbytek tam bude muset zůstat. Byl to smutný úkol, to mi věřte, jako kdybyste museli rozhodovat, kteří z vašich přátel by měli žít a kteří musejí zemřít.“

„A když jste se vrátil z paláce,“ zeptal se Kirov, „co se dělo s tím Wyspiańského obrazem?“

„Doufal jsem, že se Bachturin rozhodne na celou tu záležitost zapomenout, ale komisař měl jiné plány. Nařídil mi, ať o tom,

že je ten Wyspiański kopie, pomlčím a prodám ho Osipovi jako originál, dokonce ať na zadní stranu padělám Wyspiaňského podpis, pokud uvážím, že mu to zajistí ty peníze.“

„A vy jste odmítli?“

„Pochopitelně. A pak mě Bachturin nechal zatknout.“

„Na základě jakého obvinění?“ chtěl vědět Kirov.

„Že jsem se snažil prodat padělaná umělecká díla.“

„Vy jste se je ale snažil *neprodát*!“

„Tehle detail u soudu zapadl, hlavní důkaz totiž bezesporu spočíval ve skutečnosti, že mužem, který proti mně vznesl obvinění, byl vrchní lidový komisař.“

„Máte štěstí, že jste naživu,“ řekl Kirov. „Jak dlouho tady budete?“

„Vyfasoval jsem pět let. V mé profesi si člověk musí často klást otázku, jaká je cena integrity. A teď to vím. Pět let na samotce. Což mě přivádí zpátky k mé původní otázce. Co tu děláte a co ode mě chcete?“

Tentokrát mu odpověděl Pekkala. „Potřebuju, abyste se na něco podíval a řekl mi, co si o tom myslíte.“

„A proč bych vám měl pomáhat...“ popuzeně rozhodil rukama a pocákal přitom Kirovovu tuniku krví, „nebo komukoli dalšímu tam venku?“

„Čekal jsem, že vděčnost naší země nejspíš nebude dostatečným argumentem.“

„Budiž to důkaz vaší přičetnosti!“ vyhrkl Semykin.

Pekkala zvedl v papíru zabalený balíček, který vyndal z kufříku předtím, než vstoupil do cely. „Jako odměnu za to, že nám pomůžete, jsem vám přinesl tohle. Abyste si to prohlédl. Na dvě minuty.“

Semykin podezřívavě přimhouřil oči upřeně na balíček. „A co to je?“

„Nejdřív nám pomůžete a pak vám ukážu, co je pod tím papírem.“

„Na Fina smlouváte hodně jako Rus.“

„Vaši lidé mě pár věcí naučili.“

V cele se rozhostilo napjaté ticho.

Semykin zavrčel svým hlubokým hlasem. „No dobrá,“ přikývl. „Co ode mě potřebujete?“

Kirov mu podal kožený kufřík.

Semykin se posadil na lavici a opatrně si otřel zakrvácené prsty do mundúru. Otevřel mosazný zámek a vytáhl obraz mûry. Nejprve prozkoumal zadní část plátna. „Ostubafengel,“ přečetl nahlas slovo napsané vzadu. Začal přejíždět palci po dřevěném napínacím rámu, jako by hledal nějaký skrytý defekt dřeva. Poté se stejnou péčí pomalu přešel prsty přes zadní stranu plátna; oči měl zavřené a soustředěně poslouchal zvuk, který to vydávalo. Teprve pak obraz otočil a prohlížel samotnou malbu. „To je zvláštní,“ řekl. „Plátno bylo připraveno ve spěchu, ale malba samotná svědčí o značné přesnosti. Vzor na křídlech byl vytvořen štětcem obsahujícím jen několik málo štětin. Malíř musel nejspíš používat velkou lupu, třeba jakou používají rybáři, když vážou mušky pro chytání pstruhů. Padělek to není, jestli vám jde o tohle, a pokud ano, pak jsem originál nikdy neviděl ani jsem o něm neslyšel. Ale jestli jste se přišli zeptat na cenu, pak se obávám, že ten kufřík je cennější než jeho obsah.“

„A co autor?“ zeptal se Kirov. „Slyšel jste někdy o někom jménem Ostubafengel?“

Semykin zavrtěl hlavou. „To ale neznamená, že ten člověk neexistuje. Připadá mi to jako některé z těch složitých habsburských jmen. Nebo snad maďarských. Odkud to je?“

Pekkala mu pověděl ten příběh.

„V tom případě to zjevně nějakou cenu má,“ řekl Semykin, „ale hodnota nespočívá v obrazu samotném. To vám mohu potvrdit docela jistě.“

„Myslíte, že by v tom rámu mohla být ukrytá nějaká zpráva?“ zeptal se Kirov.

Semykin pokrčil rameny. „Možná. Nebo je něco pod tou malbou. To vám odhalí rentgen nebo třeba ultrafialová lampa.“ Naklonil obraz na stranu a mžoural na rovnou plochu plátna, jako když se člověk snaží zamířit pistolí na cíl. „Ale pochybuju, že tam něco najdete. Malba je hodně tenká a nevěřím, že pod ní něco je. Problém je v tom, že jakmile to začnete sloupávat, obraz samotný tím zničíte. Jste připraveni podstoupit tohle riziko?“

„Zatím ne,“ odpověděl Pekkala.

„Dva muži zemřeli, aby ten obraz ochránili,“ namítl Kirov. „Zjevně si mysleli, že je cenný.“

„Nezemřeli kvůli ochraně toho obrazu,“ oponoval mu Semykin. „Důvodem, proč zemřeli, byla ochrana jeho tajemství. A ať je tím tajemstvím cokoli, leží to mimo dosah mých odborných znalostí. Řekl jsem vám všechno, co vím.“

„A jestli nám rentgen nic neprozradí,“ odušil Kirov, „bude me tam, kde jsme začali.“

„Vím ještě o někom, ke komu byste s tím mohli zajít,“ dodal Semykin.

„A kdo to je?“ vyzvídal Pekkala.

„Jmenuje se Čurikovová. Polina Čurikovová. Než vypukla válka, studovala na Moskevském státním institutu výtvarné umění. Léto 1940 strávila jako moje asistentka. Její specializací je forenzní věda.“

„Ale zaměření na forenzní vědu z ní dělá studentku kriminalistiky, ne výtvarného umění,“ poznamenal Pekkala.

„Ve skutečnosti,“ opravil ho Semykin, „to z ní dělá studentku obojího. Padělání výtvarných děl je mimořádně výnosné. Je rozšířenější, než většina lidí tuší. Je například možné, že až třetina všech obrazů ve slavných světových muzeích jsou padělky. Za pomoci chemické analýzy obrazu, k níž se používají mikroskopické části malby, dřeva, plátna a tak dále, dokážou ti, kdo se vyznají ve forenzní vědě, určit, jestli je dané dílo originál. Polina Čuriková ale nebyla jen mou studentkou. Byla i mou přítelkyní. Byla jediná, kdo mě přišel navštívit, než jsem si začal odpykávat svůj trest tady v Lubjance.“

„A to bylo kdy?“

„Teprve před pár týdny.“

„A víte, kde bychom ji teď našli?“

Semykin pokrčil rameny. „Zeptejte se Rudé armády. Když za mnou Čuriková přišla, měla na sobě uniformu, stejně jako všichni ostatní. Tehdy říkala, že sídlí v Moskvě, ale kde může být teď, to netuším. Řekla mi, že se na konci června, těsně potom, co nás napadli Němci, dala k signálním jednotkám a následně se stala šifrantkou. Rozluštila jakousi Ferdinandovu šifru, kterou fašisté používali ke komunikaci mezi Berlínem a frontovými velitelstvími, a zjevně se tím proslavila.“

„Jak je možné, že někdo, kdo studuje forenzní vědu, skončí jako šifrant?“ divil se Kirov.

„Ty dva obory mají dost společného,“ pustil se do vysvětlování Semykin. „Forenzní věda ji naučila odhalovat skryté prvky v uměleckých dílech, aby mohla určit, jestli jde o originály nebo padělky. Padělatel vždycky nechá stopy, někdy náhodou, někdy schválně. Teď akorát místo zkoumání obrazů nebo soch zjišťuje, co se skrývá v labyrintu slov a čísel.“

„Proč si myslíte, že by nám mohla pomoci?“ zeptal se Kirov.

„Nemůžu zaručit, že vám pomůže, jen říkám, že když se dva lidé podívají na jedno umělecké dílo, jen málokdy vidí stejnou věc. Právě v tom spočívá kouzlo umění.“

„To je sice všechno pěkné,“ zamumlal Kirov, „ale to, kde se teď ona nachází, je stejná záhada jako ten obraz samotný!“

„Vyřešte jednu,“ řekl mu Semykin, „a možná vyřešíte i tu druhou. V tom musíte spoléhat na svou odbornost, soudruhu komisaři.“

„Děkuju vám, Semykine,“ řekl mu Pekkala, když mu podával ten první balíček zabalený v papíru. „Vaší pomoci si vážíme.“

Pak s Kirovem čekali, zatímco Semykin opatrně rozvazoval balíček. Po odhrnutí vrstev archivářského papíru zalupal po dechu, když spatřil tvář *Spasitele s hněvivým pohledem*. „Tohle...“ mumlal Semykin, „*toble* je originál.“ Opatrně, jako by šlo o novorozence, zvedl ikonu z kolébky hnědého papíru. Zvedl ji, drže ji jen za nejtěsnější okraj rámu, a zavzdychal obdivem. „Balkánská?“

„Přesně to mi bylo řečeno,“ přitakal Pekkala.

„Konec třináctého století? Začátek čtrnáctého?“

„Nějak tak.“

„Tempera na dřevě. Všimněte si toho asymetrického nosu a úst, hlubokých vrásek nad obočím a toho, jak bílé pozadí oživuje ten nazelenalý okr jeho kůže. To napětí! Ta expresivita!“ Na Semykinově tváři se náhle objevil konsternovaný výraz. „Počkat,“ zarazil se, „já už to předtím někde viděl.“ Zostra zvedl hlavu a tázavě se zadíval na Pekkalu. „Nebo ne?“

„Ano, Valeriji,“ potvrdil mu Pekkala. „Viděl jste to pověšené na stěně kremelského muzea, a až se odsud dostanete, tak to tam zase najdete.“

Semykin vypouklil oči. „Vy jste to odtamtud *vzal*!“

„Jenom jsem si to půjčil,“ opravil ho Pekkala.

„Tak dohlédněte, aby se to dostalo zpátky,“ naléhal Semykin, když tu ikonu opatrně opět zabaloval, „dřív než Fabiana Goljakovského trefí šlak.“

„Na to už je možná pozdě,“ podotkl Kirov.

„Možná jsem ztratil víru v zemi, která vlastní tohle umělecké dílo,“ řekl jim Semykin, „ale umění samo je posvátné a zůstane takové i dlouho poté, co se vy, já a ti řezníci z Lubjanky proměníme v prach.“

Když kráčeli přes dvůr k autu, do Lubjanky vjela dodávka. Tato vozidla, která převážela vězně dovnitř a ven, byla maskována jako obyčejné dodávky. Po stranách měla názvy neexistujících pekáren, tabákových společností a výrobců vodky. Uvnitř se, v prostoru stěží dostačujícím pro lidskou bytost, tísnili vězni jeden vedle druhého, sehnutí, se zápěstími připoutanými k místu, kde se stěna dotýkala podlahy, takže celou cestu museli absolvovat v poloze na úrovni kolen.

Jenom ti nejnaivnější Moskvané věřili, že dodávky opravdu vozí to, co slibovaly nápisy. Kvůli snaze skrývat skutečný náklad převážený ulicemi města působila tato iluze ještě zlověstněji než pravda samotná.

„Jste v pořádku, inspektore?“ zeptal se Kirov, když nasedali do auta.

„Proč bych nebyl?“ opáčil Pekkala.

„Nevypadáte dobře. Potíte se.“

Pekkala si dlaní setřel pot z čela.

„Nemůžu to tam vystát.“

„Je nějaký způsob, jak dostat Semykina ven, inspektore?“

„Nejspíš ano, ale jakkoli je Semykin v té cele zoufalý, pořád je tam ve větším bezpečí, než kdyby chodil po městě.“

„Nerozumím.“

„Jak jste sám řekl, Semykin si umí vybrat nepřátele. Bachturin je jeden z nejhorších. Naše návštěva u Semykina jistě nezůstane bez povšimnutí. Jakmile se o tom Bachturin dozví, můžete si být jistý, že se za námi staví. A pokud jde o Semykina, dokud se o něj zajímá Bachturin, nepřežil by mimo vězeňskou celu ani týden. Kdyby se nám povedlo zařídit Semykinovo propuštění, jak dlouho myslíte, že by trvalo, než by Bachturin přišel s další záminkou k jeho zatčení?“

„To mě nenapadlo,“ zašeptal Kirov.

„A ještě jednu věc jste nezohlednil,“ pokračoval Pekkala. „Bachturin by dohlédl na to, aby se Semykin už do vězení nevrátil. V nejlepším případě by se ocitl ve vlaku mířícím na východ. V nejhorším by ho dozorcí z Lubjanky odtáhli dolů do sklepa a oba víme, co se tam děje. Jsou horší věci než sedět ve vězení. Pět let Semykinovi určitě připadá jako nesmírně dlouhá doba, ale je to jeden z nejkratších trestů odpykávaných v Lubjance. Víte stejně jako já, že za těmi zdmi jsou muži, kteří tam sedí už deset patnáct let nebo i déle.“

Následovalo ticho a oba se pohroužili do svých myšlenek.

Pekkalovi se při pohledu na Semykina, upatlaného od vlastní krve, v cele bez oken, vybavily vlastní vzpomínky, jejichž živost odmítala s postupem času blednout. Zároveň nedokázal najít žádný způsob, jak slovy popsat, co s ním pobyt ve vězení udělal. Pravda byla, že odpověď neznal. I když si dokázal vybavit každý detail svého života z doby, kdy byl ve službách cara, v těch vzpomínkách už se nepoznával. Bylo to jako dívat se na neznámé fotografie – třeba ty, jichž ležely hromady na stolech v sucharevské tržnici spolu s nakrápnutými talíři a příbory, které nešly do páru – to všechno byly pozůstatky po lidech, jež smetla revoluce.

Mlčení prolomil Kirov. „Myslíte, že byste přežil,“ zeptal se Pekkaly, „kdyby vás Stalin donutil odsloužit si trest celý?“

Pekkala si vzpomněl na jednoho muže, kterého tehdy potkal v lese, a zachvěl se. Jmenoval se Tatišev a dřív sloužil jako poručík u carských záporožských kozáků. Po útěku z nedalekého tábora známého jako Mamlin-3 pročesávaly skupinky strážných les a hledaly ho. Nikdy ale Tatiševa nenašly, a to z toho prostého důvodu, že se ukryl tam, kde by ho čekaly nejméně – na dohled od tábora. Tam žil ještě víc spartánsky než Pekkala.

Pekkala a Tatišev se setkávali dvakrát ročně na mýtině na pomezí hranic Borodoku a Mamlinu-3. Tatišev byl opatrný a scházet se častěji považoval za příliš nebezpečné.

Právě od Tatiševa se Pekkala dozvěděl, co přesně se v Mamlinu-3 děje. Zjistil, že tábor má zvláštní status coby výzkumné centrum pracující s lidskými subjekty. Prováděly se tam nízkotlaké experimenty s cílem určit vlivy působící na lidskou tkáň při vystavení velkým výškám. Muže zde nořili do ledové vody, oživovali a pak znovu namáčeli, aby se určilo, jak dlouho může sestřelený pilot přežít po pádu do arktických moří nad Murmanskem. Některým vězňům do srdce vstříkli nemrznoucí směs. Jiní se vzbudili na operačním stole a zjistili, že jim byly amputovány končetiny. Tatišev vyprávěl, že to bylo místo plné hrůzy, kde lidská rasa klesla na své absolutní dno.

Pekkalovi ten starý kozák připadal nezničitelný, ale když ve třetím roce jejich setkávání dorazil na onu mýtinu, našel tam Tatiševovy ohlodané kosti bez morku a kovové cvočky z jeho bot mezi výkaly vlků, kteří ho sežrali.

„Možná bych přežil, když jsem v tom lese vydržel tak dlouho,“ odpověděl Pekkala, „ale zažít bych to nechtěl.“

Vyčerpaný z běhu dorazil střelec Stefanov zpátky do Alexandrovského parku. Do té chvíle byl už zcela otupělý z nekonečného a otravného rituálu v podobě ústupu, kopání zákopu, pár hodin spánku pod pláštěnkou a tak pořád dokola. Už ani neměl sílu cítit víc než jen mírný údiv z toho, že se zrovna nachází v Carském Selu nebo Dětském Selu nebo Puškinu nebo jak se tomu dneska říká. Teprve teď se jeho mysl začala probírat, a když hleděl přes ty nekonečné pozemky s trávou tak vysokou, že místy sahala až nad kolena, konečně na něj dopadla tíha minulosti, kterou se tak dlouho snažil tajit před všemi okolo.

Tady, na dohled od Kateřinského a Alexandrovského paláce strávil prvních deset let svého života coby syn vrchního zahradníka Agripina Dobrušinoviče Stefanova, jehož rodina zde pracovala po celé generace. Od revoluce žil v hrůze, že už jen toto spojení s Romanovci, jakkoli nevinné, by mohlo v očích jeho spolubojovníků nebo – ještě hůř – v očích praporního komisaře vést k obvinění ze zločinu proti státu. Proto ve chvíli, když poručík Ragozin udělal chybu ve čtení mapy a tvrdil, že jsou v Alexandrovském parku, nikoli v Kateřinském, Stefanov nenabídl pomoc. Podobně ve chvíli, kdy Ragozin ukázal na jednu budovu a nazval ji japonskou pagodou, Stefanov nevysvětloval, že jde vlastně o čínské divadlo, které okamžitě poznal podle

oken ve tvaru nábojnic a sedlové střechy prohnuté jako kníry starých caristických generálů. Teprve teď, když prošel obří branou severního vstupu, pocítil Stefanov úžas z toho, že opět vidí ty obří duby a jilmy rostoucí vedle Velkého rybníku, plesnivé zdi Koňského penzionu a malý, máslově žlutý domek s modrými okenicemi, kde žil sám inspektor Smaragdové oko, než ve sněhu jedné zimní noci roku 1917 zmizel a už se nikdy nevrátil.

Bylo to krátce předtím, než odtamtud odjel i Stefanov. Jeho otec dál pracoval v Carském Selu, dokonce i po zatčení cara a uvěznění carské rodiny, než ho bolševické gardy, které tam hlídkovaly, varovaly, aby odešel, pokud si cení svého života, a vzal s sebou i svou rodinu.

Ještě téže noci Stefanovův otec vyvedl ze stáje jednoho z carových plnokrevníků, zapřáhl ho do povozu a vyrazil s rodinou ke svému bratrovi, rezníkovi žijícímu v dalekém městě Boroviči.

Poslední, co Stefanov z Carského Sela viděl, byly střechy Kateřinského paláce lesknoucí se v měsíčním světle jako rybí šupiny.

Nikdy by ho nenapadlo, že to místo znovu uvidí, natož že pojede po známé příjezdové cestě v hlučném vojenském nákladáku s příkazem bránit ho před útoky ze vzduchu.

Bylo dobře, že se toho Stefanovův otec nedožil. Trávil roky shrabáváním listí z jezdeckých cestiček, aby se nezachytávalo za podkovy cválajících carových koní, kompostoval chřest, brambory a mrkve, které Romanovci nedojedli, nebo prostřihával jalovcové keře, podél nichž ráda chodila carevna a s rukou nataženou a plochou jako ostří nože přejížděla těsně nad těmi tmavě zelenými jehličkami a obdivovala preciznost jeho práce. Kdyby viděl, že tráva je takhle vysoká, keře přerostlé a neupravené, nejspíš by mu z toho puklo srdce.

Místo, kam se rozhodli umístit svůj protiletadlový kanon, se nacházelo na kraji Alexandrovského parku, poblíž Krasnoselské brány. Velká šíře otevřeného prostoru jim zde nabízela dobré palebné pole proti jakýmkoli letadlům, která by se snesla nízko nad území Puškinu. Kola povozu s kanonem byla zvednuta nad zem, díky čemuž bylo možné zbraň postavit na čtyři opěry, které jí poskytovaly stabilitu při střelbě.

Lafetový štít byl potřen bahnem se suchými listy. To celé bylo potřeba opakovat po každém použití zbraně, protože nebylo možné spoléhat na to, že staré, uschlé bahno bude dál sloužit. Barva bahna se na každém jejich stanovišti lišila, a kdyby se listí barevně odlišovalo od okolí, mohlo by je rovněž prozradit. Kdyby byl kanon prozrazen a dostal se pod letecký útok, nemohli by dělat nic víc než střílet po nalétávajícím letadle v duelu, který pro posádky 25mm kanonů – což byl nejmenší typ protiletadlových děl Rudé armády – končil jen málokdy dobře.

Když se Stefanov vrátil pod příkrov stromů, ostatní členové týmu se projevíli neobvykle taktně a nedotírali na něj s otázkami, co vlastně viděl. Výraz jeho tváře jim prozradil vše, co potřebovali vědět. Stefanov popadl lopatu, která jeho tříhlavé skupině sloužila ke kopání úkrytů a latrín, a začal si hloubit jámu, v níž by se schoval.

Pracoval rychle a tiše si přitom prozpěvoval dvouslovnou modlitbu, kterou si při této příležitosti vymyslel. Žádné kameny. Žádné kameny. Žádné kameny. Aby to mělo smysl, jáma musela být hluboká alespoň po kolena a dost velká, aby se do ní vešel stočený v pozici plodu. Když se vysteje lepenkou z kartonů, ve kterých byly konzervy *tušonky*, a zakryje *plášť-palatkou*, což je celta, která může sloužit jako pláštěnka i stan, může mu pořádně

vykopaná jáma poskytnout nejen ochranu, ale také pár hodin spánku, než přijde rozkaz, aby kanon připravili na další přesun.

Když byla jáma hotová, Stefanov přešel rukou po jejích okrajích a smetl tmavou hlínu, která by ze vzduchu mohla vyradit jeho úkryt. Když prováděl tento rituál, rukáv se mu zachytil o něco, co roztrhlo látku a bodlo ho do zápěstí. Nejdřív si myslel, že je to větvička, když ale zvedl ruku, uvědomil si, že jde o cínového vojáčka zkamenělého v pochodové pozici. Na rameni měl pušku, jejíž maličký bajonet propíchl Stefanovovi košili.

Stefanov opatrně vyprostil vojáčka ze svého rukávu, plivl na něj a smyl hlínu, která se na kovu usadila. Barvy tuniky byly stále patrné: tmavě zelená s červenými prýmkami, což byla, pokud si Stefanov dobře pamatoval, uniforma carovy kavaleriegardy.

Okamžitě pochopil, že jde o jednoho z vojáčků, kteří dřív patřili careviči Alexejevi. Stefanov si vzpomněl na den, kdy pomáhal otci tlačit kolečko se shnilými jablky na hromadu kompostu, a potkali při tom careviče, který si hrál s vojáčky. Stefanovovi tehdy připadalo, že jich jsou snad stovky, jedna řada vedle druhé, seřazeni na cestě. Byli tam pěšáci a vojáci na koních, vojáci s polnicemi, další s vlajkami a kanony a jeden vysoký muž na krásném bílém hřebci a ve zlatem lemované uniformě, což byl podle Stefanova sám car. Vedle té postavy jela další, menší, ale ve stejné uniformě. Stefanovovi chvilku trvalo, než mu došlo, že to musí být carevič. Fascinovalo ho, že hoch v té hře přímo je a nemusí to jen předstírat.

Ti vojáci byli ven vyneseni v dřevěných krabicích, v nichž byly speciální, sametem vystýlané podnosy na přesné uložení každého kousku. Na hromadě krabic naskládaných do výšky

kolen seděl carevičův tělesný strážce, námořník jménem Nagornij, a kouřil dýmku s krátkým troubelem. Měl podlouhlé lícni kosti a dlouhý jestřábí nos. Horní části uší měl mírně odchlíplé, což mu dodávalo poněkud nezbedný výraz. Alexej měl dva tělesné strážce. Tím druhým byl obr jménem Děrevenko. Oba muži byli námořníci a často careviče nosili, když chlapcova hemofilie způsobila, že nemohl jít po svých.

Když přišla revoluce, obr Děrevenko se obrátil proti Alexejovi a nutil chlapce vyřizovat různé pochůzky, jako dřív nutil chlapec jeho. Nagornij ale zůstal na straně Romanovců a doprovodil je do jejich exilu na Sibiři. Stefanov slyšel, že ho zastřelili, protože se bolševickým gardám pokusil zabránit v tom, aby sebrali zlatý řetízek, který patřil careviči.

Carevič, klečící uprostřed své cínové armády, zvedl zrak, když kolem procházel Stefanov s otcem a z jejich kolečka kapala štáva ze shnilých jablek.

Když se ocitli v přítomnosti careviče, Stefanovův otec si sundal čepici a poklonil se a potom sundal čepici i ze synovy hlavy.

Carevič se na ně podíval, zamrkal, ale nic neřekl. Nezdálo se, že by byl rozčilený nebo netrpělivý. Prostě čekal, než přejdou, jako když člověk čeká, až odpluje mrak, který zastřel slunce.

Jakmile byli mimo doslech, Stefanovův otec se obrátil k synovi. „Na co jsi myslel, kluku?“ vyštěkl na něj. „Víš, že v přítomnosti Romanovců musíš vždycky smeknout!“

Odpovědí na otcovu otázku, kterou však Stefanov prozíravě neřekl nahlas, bylo, že nemyslel na nic kromě té armády cínových vojáků. Dal by cokoli za možnost přidat se ke hře a postavit do toho žlutého písku svou vlastní armádu.

Pokračovali s nákladem shnilých jablek dál, až nakonec došli ke kompostu, který byl oddělen vysokým živým plotem z husté

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.